

**UCHWAŁA NR XIX/205/20
RADY GMINY DRAGACZ**

z dnia 22 grudnia 2020 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dragacz na lata 2021-2030

Na podstawie art 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.¹⁾), w związku z art. 16b ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dragacz na lata 2021-2030 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dragacz.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie 1 stycznia 2021 roku.

Przewodniczący Rady

Ludwik Borolewski

¹⁾Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2020 r. poz. 1378.

Załącznik do uchwały Nr XIX/205/20

Rady Gminy Dragacz

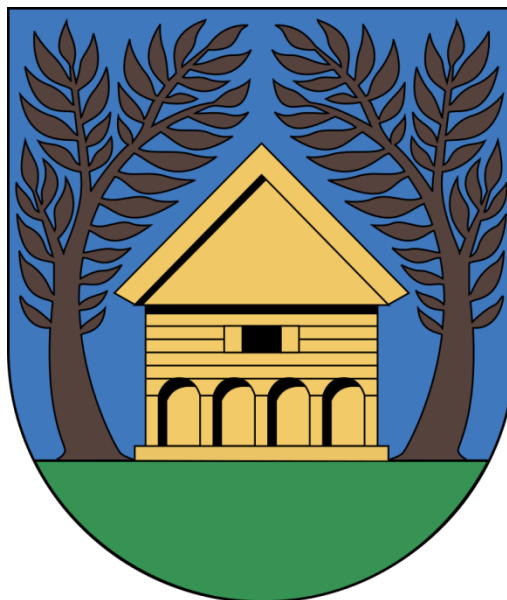
z dnia 22 grudnia 2020 r.

OFICYNA
PROFILAKTYCZNA

STRATEGIA

Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy
Dragacz na lata 2021-2030

Słowniczek użytych skrótów w tekście:

UG - Urząd Gminy

ORE - Ośrodek Rozwoju Edukacji

KBdsPN - Krajowe Biuro ds Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KPP – Komenda Powiatowa Policji

NGO – ang. non-government organization – organizacje pozarządowe

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

DPS – Dom Pomocy Społecznej

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

Spis treści

WPROWADZENIE	4
Metodyka opracowywania strategii	5
Kontekst planowania strategicznego	6
Uwarunkowania formalne opracowania strategii	7
Spójność z dokumentami strategicznymi	10
CHARAKTERYSTYKA GMINY DRAGACZ	12
Położenie Gminy	12
Sytuacja demograficzna.....	12
Działalność kulturalna	14
Ekonomia społeczna	15
Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne.....	15
Rynek pracy	18
Sytuacja edukacyjna.....	21
Ochrona zdrowia.....	23
Sytuacja mieszkaniowa.....	24
Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych	25
Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.....	25
Wspieranie rodziny	27
Wsparcie osób niepełnosprawnych	35
Zdrowie psychiczne	37
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych	38
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	46
Aktywność i integracja społeczna seniorów	49
Wsparcie osób z problemem ubóstwa	51
Problem przestępczości	54
Rewitalizacja społeczna.....	0
ANALIZA SWOT	57
ANALIZA I WDROŻENIE	61
Cele Strategii	62
Kierunki rozwiązywania problemów.....	62
Wspieranie rodziny	62

Wsparcie osób niepełnosprawnych	65
Zdrowie psychiczne	67
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych ..	69
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.....	73
Aktywność i integracja społeczna seniorów	78
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	80
Wsparcie osób z problemem ubóstwa.....	83
Problem przestępczości.....	86
Rewitalizacja społeczna	88
Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	89
Zakładane rezultaty realizacji strategii	89
System wdrażania strategii	90
Monitoring	91
Ewaluacja.....	91
Zakres ewaluacji	92
Ocena ryzyka	93
Ramy finansowe Strategii.....	93
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	97
Spis tabel i wykresów.....	99

WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dragacz na lata 2021-2030¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie gminy Dragacz. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż „zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości,
- rewitalizację społeczną.

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dragacz na lata 2021-2030” stosowana będzie skrótowa nazwa „Strategia”.

² Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej gminy Dragacz.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

Metodyka opracowywania strategii

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla gminy Dragacz zastosowano podejście partycypacyjno-eksperymentalne. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej art. 16 b, art. 17, art. 19. (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn.zm.).

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

Dla uzyskania możliwie pełnego obrazu kwestii społecznych w społeczności lokalnej gminy Dragacz, przyjęto założenie, że partycypacyjno-eksperymentalny proces planowania strategicznego powinien zostać uzupełniony o badania społeczne. Wśród społeczności lokalnej Gminy przeprowadzone zostały badania. Celem badań było poznanie opinii mieszkańców odnośnie występujących w gminie Dragacz problemów społecznych oraz zaprezentowanie rekomendacji dotyczących możliwości rozwiązywania tychże problemów. Wyniki badań zaprezentowano w rozdziale *Kierunki rozwiązywania problemów społecznych*.

Kontekst planowania strategicznego

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla gminy Dragacz jest przyjęta Uchwałą Nr XXII/185/13 Rady Gminy Dragacz z dnia 27 grudnia 2013 roku Strategia Rozwoju Gminy Dragacz na lata 2014-2020. Jest ona dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej. Strategia Rozwoju Gminy Dragacz na lata 2014-2020 zakreśla najogólniejszą wizję Gminy w przyszłości – pożądany obraz, do którego zmierza. Zasadniczym celem tego dokumentu jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Założeniem Strategii jest analizowanie uwarunkowań w jakich dany obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich aktualizowanie założeń rozwoju oraz formułowanie zarówno celów krótkoterminowych jak i długookresowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia nadrzędną rolę Strategii Rozwoju Gminy Dragacz na lata 2014-2020. Kluczowe jej elementy wpisują się zarówno w obowiązujące kierunki polityki w sferze społecznej zawarte w obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy Dragacz na lata 2014-2020, jak i kluczowe założenia wypracowywane w toku prowadzonej jej aktualizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące bądź

opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

Uwarunkowania formalne opracowania strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dragacz na lata 2021-2030, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r., poz. 920), ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 713), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876), które w ramach zadań własnych gminy i zadań własnych powiatu przewidują „opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - dla gminy oraz opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami⁴ - na poziomie powiatu.

Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2133),
3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.),
4. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.),

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876).

5. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685),
6. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1492),
7. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 322),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.),
9. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 278 ze zm.),
10. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
11. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 875),
12. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057),
13. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 23 ze zm.),
14. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r. poz. 35),
15. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
16. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 322),
17. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111),
18. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 808 ze zm.),
19. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 288 ze zm.),
20. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
21. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53 ze zm.),
22. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych

- (Dz. U. z 2020 r. poz. 266 ze zm.),
23. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256 ze zm.),
 24. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2020 r. poz. 568),
 25. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 284 z późn.zm.),
 26. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611),
 27. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz. U. z 2020 r. poz. 508),
 28. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 695 z późn. zm.),
 29. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
 30. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm.),
 31. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327),
 32. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 818 z późn. zm.),
 33. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023,
 34. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1348),
 35. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
 36. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.),
 37. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061),
 38. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 833

z późn. zm.).

Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dragacz na lata 2021-2030, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspołnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowanymi w jej ramach programami.

W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dragacz wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanymi także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytycznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich m. in.: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dragacz wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań

tych wymieniono m. in: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dragacz najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2020 wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Programowa zgodność Strategii z:

- Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020,

stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

Wśród ważnych instrumentów finansowania projektów, należy wymienić Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), jako zupełnie nowe narzędzie zaproponowane przez Komisję Europejską, przy pomocy którego partnerskie jednostki samorządu terytorialnego mogą realizować wspólne przedsięwzięcia.

CHARAKTERYSTYKA GMINY DRAGACZ

Położenie Gminy

Gmina Dragacz jest gminą wiejską o powierzchni około 111 km² położoną w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego, we wschodniej części powiatu świeckiego. Graniczy z gminami: Chełmno, (powiat chełmiński), Świecie, Jeżewo, Warlubie, Nowe, gminą miejską Grudziądz oraz gminą Grudziądz w powiecie grudziądzkim. Pod względem wielkości plasuje się na szóstym miejscu w powiecie świeckim.

Mapa 1. Położenie gminy Dragacz

Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Dragacz_\(gmina\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Dragacz_(gmina))

Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Na koniec 2019 roku gminę Dragacz zamieszkiwało łącznie **7 216 osób** – 3 616 mężczyzn oraz 3 600 kobiet. Poniższa tabela przedstawia liczbę mieszkańców Gminy w podziale na płeć i strukturę wiekową.

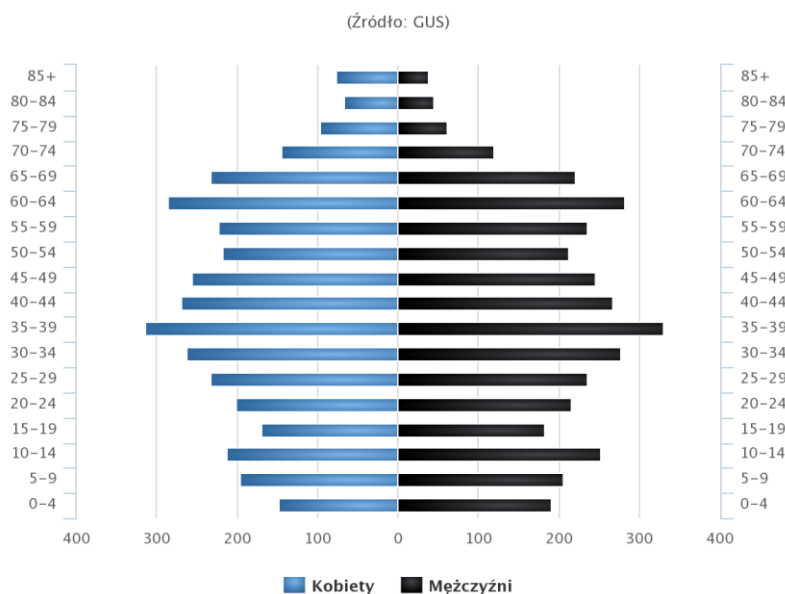
Tabela 1. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Dragacz – stan na 31.12.2019 r.

	OGÓŁEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
W wieku przedprodukcyjnym	1 204	556	648
W wieku produkcyjnym	4 627	2 143	2 484
W wieku poprodukcyjnym	1 385	901	484

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Średni wiek mieszkańców wynosi 40,0 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Piramida wieku mieszkańców gminy Dragacz, 2019

W 2019 roku liczba urodzeń żywych wynosiła 54, zgonów – 79. Przyrost naturalny wynosił -25 osób.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności - stan na 31.12.2019 r.

	OGÓŁEM	NA 1000 LUDNOŚCI
Urodzenia żywe	54	7,47
Zgony	79	10,93
Przyrost naturalny	-25	-3,46

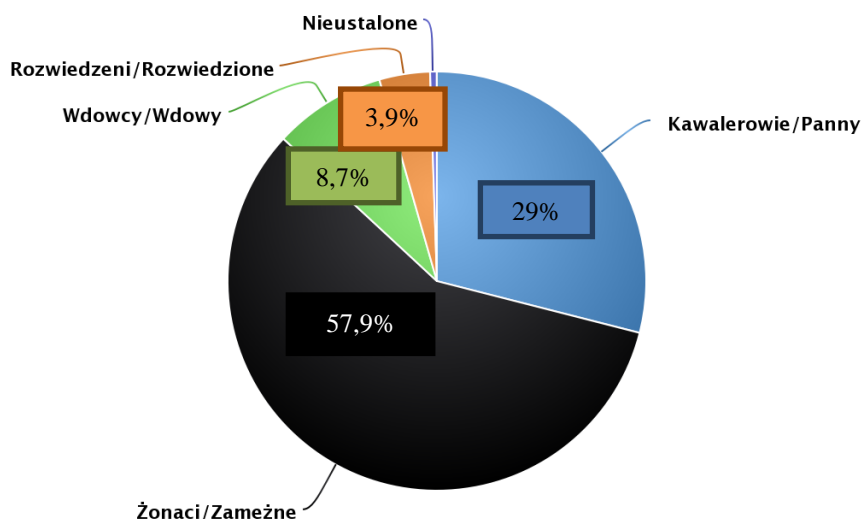
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Analizując pozostałe dane demograficzne, w tym stan cywliny mieszkańców, stwierdzić możemy, że wyniki kształtują się następująco:

- osoby żonate/zamężne stanowią 57,9% ogółu ludności,
- kawalerowie i panny - 29%,
- wdowcy i wdowy – 8,7%.
- 3,9% ogółu ludności to osoby rozwiedzione⁵.

Stan cywilny (Ludność w wieku 15+ lat) – Gmina Dragacz

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

Działalność kulturalna

Zadania z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego realizowane były przez Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Górnej Grupie. W 2019 roku zorganizowano koncert Noworoczny, 27 Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, zorganizowano cykl zajęć w ramach ferii zimowych oraz wakacji letnich dla dzieci i młodzieży. Pracownicy GOKSiR w Górnej Grupie prowadzą animację i konkursy na licznych uroczystościach odbywających się w świetlicach wiejskich na terenie całej gminy jak np. bal karnawałowy w Wielkim Lubieniu, „Zajączek” dla podopiecznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, „Dzień Dziecka” w Przedszkolu Samorządowym w Górnej Grupie, festyn dla dzieci i młodzieży z okazji „Dnia Dziecka” w Grupie, Wielkim Lubieniu, Wielkim Zajączkowie czy spotkanie mikołajkowe w Wielkim Stwolnie. GOKSiR jest również organizatorem gminnych konkursów takich jak: recytatorski, plastyczny, przegląd kolęd i pastorałek.

W GOKSiR działają następujące sekcje: sekcja gry na gitarze i instrumentach klawiszowych, sekcja taneczna, zumba dla dzieci, sekcja teatralna „A-psik”, sekcja teatralna

⁵ Narodowy Spis Powszechny 2011.

„Delta”, aerobic – fitness, Calanetics, sekcja Graffiti, Pracownia Twórcza (plastyka), gry i zabawy z elementami rytmiki, gimnastyka dla UTW zdrowy kręgosłup 7 osób, język angielski dla dorosłych, zajęcia rękodzielnicze, Senior potrafi (zajęcia komputerowe), zajęcia komputerowe dla seniorów w ramach projektu „Bezpłatne szkolenia komputerowe dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim”, zajęcia komputerowe dla dorosłych oraz piłka nożna. Przy GOKSiR działają 2 kluby senior, które skupiają 100 osób oraz Uniwersytet Trzeciego Wieku skupiający 20 osób. Poza tym GOKSiR zajmuje się obsługą fotograficzną i audiofoniczną imprez i uroczystości gminnych, przygotowaniem strony internetowej, funpage’u na Facebooku, obsługą i zarządzaniem stadionu gminnego w Górnej Grupie, dokumentowaniem historii gminy Dragacz, promocją rodzimych artystów ludowych, współpracą z ośrodkami kultury ościennych gmin, współpracą z Ośrodkiem dla Cudzoziemców w Grupie, współpracą ze szkołami oraz organizacjami społecznymi na terenie gminy, współpracą z lokalnymi mediami w promocji gminy w zakresie kultury i sportu.

Ekonomia społeczna

→ Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest **liczba podmiotów gospodarczych** funkcjonujących na danym terenie. W gminie Dragacz na koniec 2018 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 696 podmiotów, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Dragacz w 2018 r.

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2018 r.	Gmina Dragacz
OGÓLEM	696
W tym w sektorze:	
rolniczym	23
przemysłowym	56
budowlanym	87
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności	789

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W dalszej części Strategii przedstawiona została struktura dochodów i wydatków gminy Dragacz.

Budżet na rok 2019 został określony uchwałą Rady Gminy Dragacz Nr III/11/18

w sprawie budżetu gminy na 2019 rok z dnia 20 grudnia 2018 roku. Uchwała ustaliła dochody budżetu na rok 2019 w wysokości 32 640 179,52 zł oraz wydatki na rok 2019 w wysokości 38 775 607,05 zł. Wskazany w uchwale deficyt został oszacowany na 6 135 427,53 zł, który ma zostać sfinansowany przychodami z tytułu kredytów i pożyczek oraz wolnych środków.

Dochodami Gminy są w szczególności:

- dochody własne;
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych).

Dochodami Gminy mogą być również:

- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

Wydatki Gminy przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego;
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;
- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego;
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Łączna suma **dochodów** budżetu gminy Dragacz w 2018 roku wyniosła **32,6 mln**, a w tym:

- 6,2 mln stanowiła część oświatowa subwencji ogólnej,
- 9 mln – subwencja ogólna,

- 11 mln – dotacje,
- 12,6 mln – dochody własne.

Wydatki gminy Dragacz w 2018 roku wyniosły **37,9 mln**, w tym:

- 8,6 mln na wydatki majątkowe,
- 8,6 mln na wydatki majątkowe inwestycyjne,
- 29,2 mln na wydatki bieżące,
- 9,2 mln na wydatki bieżące na wynagrodzenia.

Tabela 4. Dochody i wydatki budżetu gminy Dragacz według rodzajów w 2018 r.

DOCHODY		WYDATKI	
Część oświatowa subwencji ogólnej	6,2 mln	Wydatki majątkowe	8,6 mln
Subwencja ogólna	9 mln	Wydatki majątkowe inwestycyjne	8,6 mln
Dotacje	11 mln	Wydatki bieżące	29,2 mln
Dochody własne	12,6 mln	Wydatki bieżące na wynagrodzenia	9,2 mln
Dochody ogółem	32,6 mln	Wydatki ogółem	37,9 mln

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2018 roku gmina Dragacz otrzymała 0,9 mln zł na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych.

Strukturę dochodów budżetu Gminy ze względu na działy przedstawia poniższa tabela. Możemy zauważyć, że największe dochody w 2018 roku pochodzą z różnych rozliczeń (28,1%) oraz od osób prawnych, osób fizycznych i innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem (25,6%).

Tabela 5. Struktura dochodów budżetu gminy Dragacz według działów w latach 2016-2018 (w %)

wyszczególnienie	2016	2017	2018
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,0	0,0	0,1
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4,7	5,1	5,4
transport i łączność	2,8	3,0	0,4
kultura fizyczna	0,0	-	0,1
gospodarka mieszkaniowa	1,0	0,9	1,1
dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	24,5	22,8	25,6
administracja publiczna	0,9	0,3	0,4

oświata i wychowanie	1,5	1,7	3,7
edukacyjna opieka wychowawcza	0,6	0,4	0,4
pomoc społeczna	27,5	3,0	2,7
rodzina	X	26,5	25,1
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,0	0,0	-
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,5	1,1	0,5
różne rozliczenia	29,1	28,4	28,1
pozostałe	5,9	5,6	5,5

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Strukturę wydatków budżetu Gminy ze względu na działy przedstawia poniższa tabela. Największy udział stanowią wydatki na oświatę i wychowanie (31,7%). Znaczny odsetek wydatków przeznaczony został również na rodzinę (22,1%).

Tabela 6. Struktura wydatków budżetu gminy Dragacz według działów w latach 2016-2018 (w %)

wyszczególnienie	2016	2017	2018
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2,4	2,8	3,6
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	6,6	6,4	6,2
transport i łączność	8,8	8,2	6,4
kultura fizyczna	0,7	0,8	0,6
gospodarka mieszkaniowa	1,7	1,0	1,2
administracja publiczna	8,1	6,9	7,2
oświata i wychowanie	29,1	30,0	31,7
edukacyjna opieka wychowawcza	1,4	1,3	1,3
pomoc społeczna	29,5	4,6	4,1
rodzina	x	24,9	22,1
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,6	0,6	1,9
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,3	1,2	0,6
różne rozliczenia	-	0,0	0,1
ochrona zdrowia	1,0	0,8	3,5
działalność usługowa	0,3	0,4	0,2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

→ Rynek pracy

Analizując kwestie związane z rynkiem pracy należy w pierwszej kolejności zorientować się, jak wyglądają statystyki dotyczące osób aktywnych zawodowo oraz osób bezrobotnych. Mówiąc o osobach aktywnych zawodowo mamy na myśli wszystkie osoby zatrudnione z pominięciem osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących

w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg. faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

W gminie Dragacz na 1000 mieszkańców pracuje 99 osób. 53,2% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 46,8% mężczyźni.

W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Dragacz wynosiło 4 170,33 zł, co odpowiada 86,30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Dragacz 486 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 259 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -227.

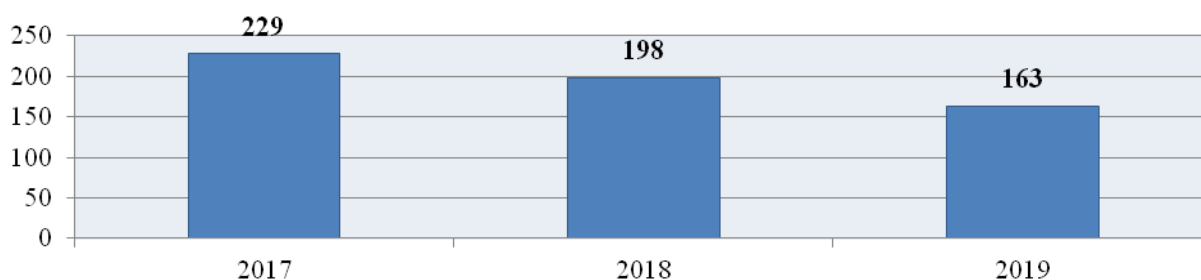
20,4% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Dragacz pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 39,6% w przemyśle i budownictwie, a 16,1% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 2,6% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Lokalizacja gminy Dragacz tworzy duży potencjał dla przedsiębiorstw, które swoją pozycję osiągają dzięki transportowi. Gmina podejmuje działania w kierunku ułatwienia prowadzenia działalności dla powyższych firm poprzez tworzenie i aktualizację miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów przeznaczonych pod inwestycje. W wyniku dotychczasowych działań w 2016 roku powstało centrum magazynowo-serwisowe ThyssenKrupp Energostal SA w Nowych Marzach, a za nim zainteresowanie kolejnych firm. Do największych zakładów produkcyjnych na terenie gminy Dragacz należą: Drukarnia Księży Werbistów, Górna Grupa; „Altomix” Odlewnia Metali Nieżelaznych sp.j., Dolna Grupa; ATOS Przedsiębiorstwo Budowlano Handlowo Transportowe, Dragacz; Produkcja i Sprzedaż Jaj Konsumpcyjnych „LIM-POL” Sp. z o.o., Fletnowo.

- **Bezrobocie**

Na przestrzeni lat 2017-2019 można zauważyć spadek poziomu bezrobocia w gminie Dragacz. W 2017 r. 229 osób było zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, po czym ta liczba w 2018 r. zmalała do 198 osób, a w 2019 r. do 163 osób.

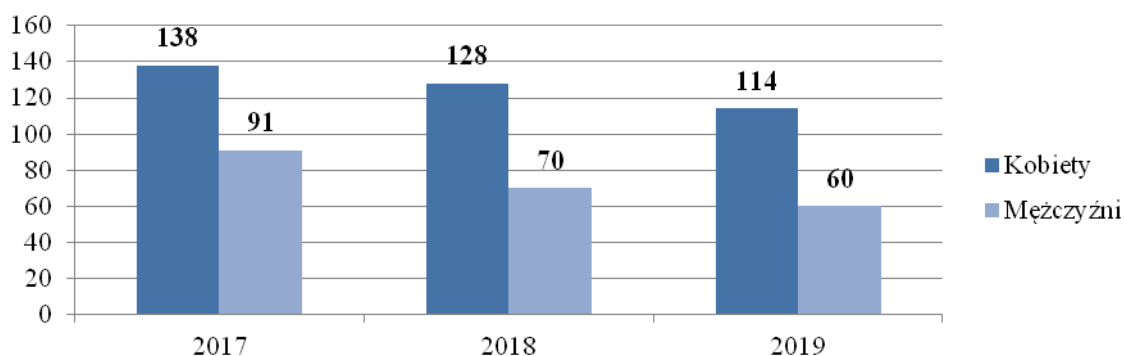
Wykres 1. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych - ogółem

Źródło: bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica

Wśród osób bezrobotnych w gminie Dragacz przeważają kobiety. W 2017 r. zarejestrowanych w PUP w Świeciu było 138 kobiet z terenu Gminy, w 2018 r. – 128, a w 2019 r. - 114.

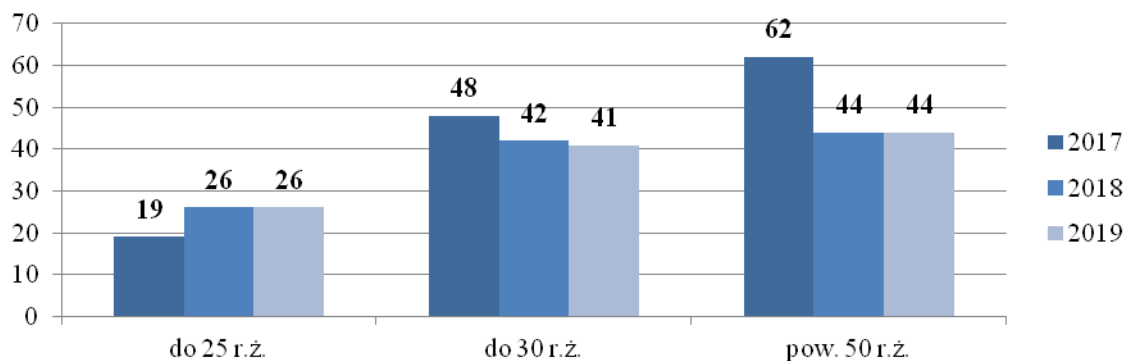
Wykres 2. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z podziałem na płeć

Źródło: bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica

W gminie Dragacz wiele osób przed 30 rokiem życia pozostaje bez pracy. Szczegółowe dane dotyczące wieku osób bezrobotnych w latach 2017-2019 ukazuje poniższy wykres.

Wykres 3. Podział osób bezrobotnych ze względu na wiek

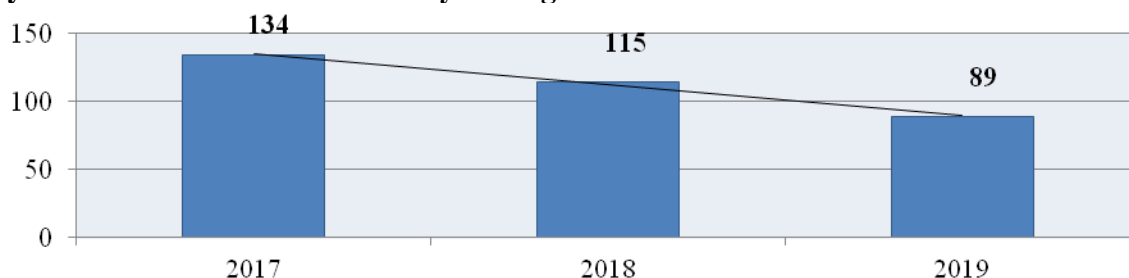

Źródło: bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica

Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy przez dłuższy okres w latach

2017-2019 spadła - ze 134 osób w 2017 r. do 89 osób w 2019 r.

Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych długotrwale w latach 2017-2019

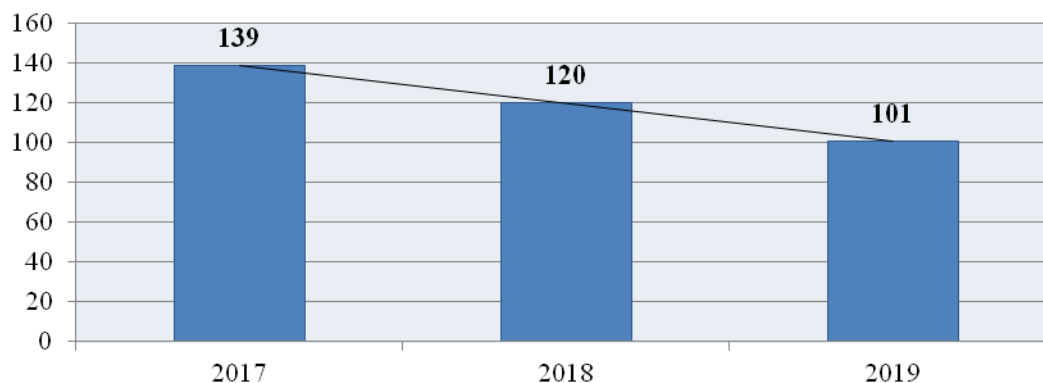

Źródło: bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica

Według Oceny Zasobów Pomocy Społecznej z 2019 roku, bezrobocie jako powód udzielenia pomocy i wsparcia przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, znalazło się na drugim miejscu pod względem liczby rodzin korzystających z pomocy.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

→ Sytuacja edukacyjna

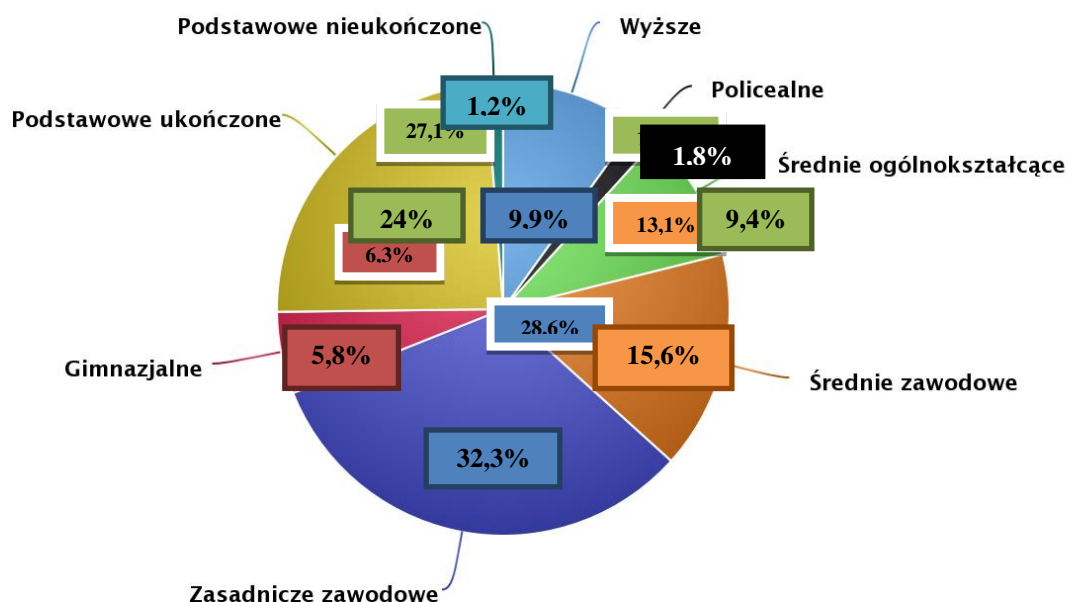
Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców gminy Dragacz przedstawia się następująco:

- 9,9% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 1,8% wykształcenie policealne,

- 9,4% średnie ogólnokształcące,
- 15,6% średnie zawodowe,
- 32,3% zasadnicze zawodowe,
- 5,8% gimnazjalne,
- 24,0% podstawowe ukończone,
- 1,2% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

Poziom wykształcenia – Gmina Dragacz

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

W porównaniu do całego województwa kujawsko-pomorskiego mieszkańcy gminy Dragacz mają niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Dragacz największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (27,4%) oraz zasadnicze zawodowe (24,7%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (40,1%) oraz podstawowe ukończone (20,5%).

Na terenie gminy Dragacz funkcjonuje 1 przedszkole samorządowe oraz 3 szkoły podstawowe. W poniższej tabeli przedstawione zostały placówki oświatowe znajdujące się na terenie Gminy.

Tabela 7. Wykaz placówek oświatowych znajdujących się na terenie gminy Dragacz

L.P.	PLACÓWKA
1	Przedszkole Samorządowe w Górnej Grupie
2	Szkoła Podstawowa w Dragaczu
3	Szkoła Podstawowa w Grupie

Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327) z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego⁶.

W 2018 roku wydatki na oświatę i wychowanie wynosiły 1 200 000 zł.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Dragacz funkcjonuje Gminna Przychodnia Zdrowia z siedzibą w Dolnej Grupie oraz jej filia w miejscowości Grupa Osiedle. Usługi zdrowotne obejmują kompleksowe świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej, specjalistycznej opieki zdrowotnej, świadczenia stomatologiczne, świadczenia profilaktyczne oraz badania diagnostyczne. Codziennie po godzinie 18.00 i w dni wolne (soboty, niedziele i święta) oraz w nagłych przypadkach całodobową opiekę medyczną sprawuje Regionalny Szpital Specjalistyczny im. Dr. Wł. Biegańskiego w Grudziądzu oraz Nowy Szpital sp. z o.o. w Świeciu. Na dzień 31 grudnia 2019 r. do Przychodni należało łącznie 5 189 osób.

⁶ <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>

W 2019 r. Przychodnia udzieliła:

- 27 512 porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej,
- 2 436 porad ginekologicznych,
- 1 213 porad stomatologicznych,
- 332 porad laryngologicznych,
- 442 porad reumatologicznych,
- 432 porad endokrynologicznych.

W 2019 r. Przychodnia otrzymała z budżetu gminy kwotę 130 000,00 zł dotacji podmiotowej, tj. 30 000,00 zł na opłatę czynszu za wynajem pomieszczeń na świadczenia usług medycznych w Grupie oraz 100 000,00 zł na współpracę Przychodni z lekarzami, specjalistami i poradniami diagnostycznymi, co umożliwiło zdiagnozowanie nietypowych schorzeń i urazów, jednocześnie zwiększyło możliwość planowania hospitalizacji u pacjentów, którzy tego wymagali. W ramach profilaktyki zdrowotnej przebadano 2 090 osób:

- wczesne wykrywanie wad i schorzeń narządów słuchu, diagnostyka – 332 osoby,
- profilaktyka i wczesne wykrywanie chorób układu ruchu, utrzymanie sprawności fizycznej – 442 osoby,
- zapobieganie przewlekłej obturacyjnej chorobie płuc, ograniczenie powikłań poprzez wczesne wykrywanie za pomocą badań diagnostycznych oraz edukacji – 412 osób,
- zapewnienie wczesnej konsultacji i diagnostyki chorób układu endokrynologicznego – 432 osoby,
- wczesna diagnostyka i leczenie chorób szyjki macicy i gruczołu piersiowego – 472 osoby.

W związku z natężającą się zachorowalnością na choroby układu krążenia oraz cukrzycę, podczas imprez gminnych (tj. festyny, dożynkach) przeprowadzono przesiewowe testy pomiaru ciśnienia i cukru.

Sytuacja mieszkaniowa

W 2019 roku w gminie Dragacz oddano do użytku 14 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 1,94 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Dragacz to 2 092

nieruchomości.

Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 289 mieszkań. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Dragacz to 5,21 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2019 roku to 126,60 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce. Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 96,46% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 94,07% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 90,39% mieszkań posiada łazienkę, 80,07% korzysta z centralnego ogrzewania.

Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych

→ Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Dragacz jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**. Ośrodek realizuje zadania własne gminy, zadania zlecone gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych, a w szczególności:

- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 1507 ze zm.);
- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 ze zm.);
- uchwały nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023;
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111);
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.

- U. z 2020 r. poz. 808 ze zm.);
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 ze zm.);
 - ustawy z dnia 9 czerwca 2011r . o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821),
 - ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
 - ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1398 ze zm.);
 - ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2020 r., poz. 1327);
 - ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1348);
 - ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 ze zm.).

Do zadań Ośrodka realizującego politykę społeczną w szczególności należy:

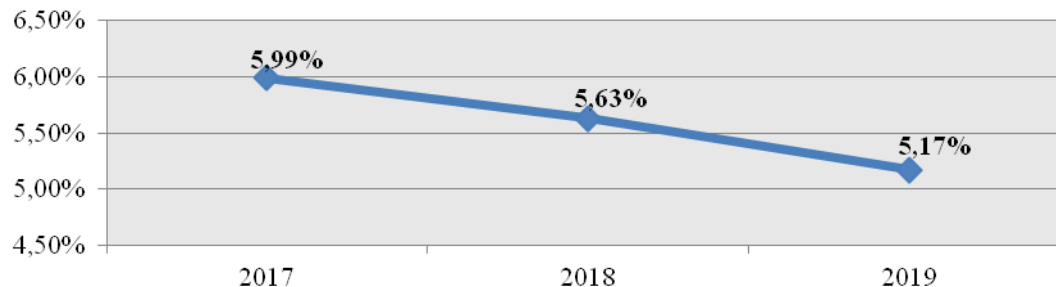
- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integrację ze środowiskiem poprzez realizację pracy socjalnej i poradnictwa,
- udzielanie pomocy w formie świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, świadczenia wychowawczego,
- prowadzenie postępowań wobec dłużników alimentacyjnych,
- udzielanie pomocy w formie dodatków mieszkaniowych, energetycznych.

Działania realizowane w ramach Strategii są związane ściśle z realizowaną polityką społeczną na rzecz mieszkańców gminy Dragacz. Szczególnie uwzględniają one osoby znajdujące się w sytuacji kryzysowej, jak i zagrożone ogólnie pojętym wykluczeniem społecznym. W tym wypadku niezwykle istotna jest analiza danych statystyczny opracowywanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Systematycznie zbierane informacje pozwalają na zaobserwowanie zmian ilościowych oraz pewnych tendencji w strukturze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Wskaźnik deprivacji lokalnej, czyli liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne lub niepieniężne, przypadająca na każde 1000 mieszkańców gminy w 2019 roku

kształtował się na poziomie 5,17%. Na przestrzeni lat 2017-2019 możemy zauważyć spadek wartości tego wskaźnika. Różnica pomiędzy rokiem 2017 a 2019 wynosi 0,82 pp.

Wykres 6. Wskaźnik deprivacji w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy społecznej za lata 2017-2019

W gminie Dragacz najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2019 roku były kolejno: ubóstwo (108 rodzin), bezrobocie (98 rodzin), długotrwała lub ciężka choroba (72 rodziny), niepełnosprawność (64 rodziny) oraz potrzeba ochrony macierzyństwa (22 rodziny).

Tabela 8. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2019 r.

Powód przyznania zasiłku	Liczba rodzin
Ubóstwo	108
Bezrobocie	98
Długotrwała lub ciężka choroba	72
Niepełnosprawność	64
Potrzeba ochrony macierzyństwa	22

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy społecznej za rok 2019

Wspieranie rodziny

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,

- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego w formie:

- pracy z rodziną;
- pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

W latach 2017-2019 spadła liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej - z 271 rodzin w 2017 roku do 222 w 2019 roku. Wraz ze spadkiem liczby rodzin spadła liczba osób w rodzinach korzystających ze świadczeń.

Tabela 9. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej

	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2017	271	797
2018	248	719
2019	222	657

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

W latach 2017-2019 zmalała liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych udzielanych przez GOPS. W 2017 roku ze świadczeń niepieniężnych korzystały 223 osoby, w 2018 roku – 226 osób, a w 2019 roku - 217 osób. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych spadła z 230 osób w 2017 roku do 170 osób w 2019 roku.

Tabela 10. Liczba osób korzystających z świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

Rodzaj świadczenia	Liczba osób		
	2017	2018	2019
świadczenia niepieniężne	223	226	217
świadczenia pieniężne	230	200	170

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Wraz ze spadkiem liczby osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017-2019, zmalała liczba rodzin, którym udzielona była pomoc. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń niepieniężnych w latach 2017-2019 zmalała o 9 rodzin, zaś korzystających ze świadczeń pieniężnych – o 51 rodzin.

Tabela 11. Liczba rodzin korzystających z świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

Rodzaj świadczenia	Liczba rodzin		
	2017	2018	2019
świadczenia niepieniężne	130	127	121
świadczenia pieniężne	211	191	160

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Z pomocy społecznej najczęściej korzystają rodziny z dwójką dzieci (45 rodzin w 2019 r.), a także posiadające jedno dziecko (28 rodzin).

Tabela 12. Poszczególne typy rodzin objęte pomocą społeczną w 2019 r.

Typ rodziny	Liczba rodzin
– jedno dziecko	28
– dwoje dzieci	45
– troje dzieci	24
– czworo dzieci	12
– pięcioro dzieci	1
– sześcioro dzieci	2
– siedmioro i więcej	0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2019

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane dotyczące głównych powodów przyznawania pomocy rodzinom z gminy Dragacz.

Tabela 13. Główne powody przyznawania pomocy rodzinom z gminy Dragacz

Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin
Ubóstwo	115
Bezrobocie	101
Niepelnosprawność	75
Długotrwała lub ciężka choroba	65

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2019

Świadczenie wychowawcze

W 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej dokonywał wypłat świadczenia wychowawczego „500+” przyznanego na okres świadczeniowy 2018/2019 tj. trwający od 01.10.2018 roku do 30.09.2019 roku oraz 2019/2021 tj. trwający od 01.07.2019 roku do 31.05.2021 roku.

W okresie od stycznia do grudnia 2019 roku wypłacono **12 073** świadczenia dla **816** rodzin na ogólną kwotę **6 014 357,13 zł**.

Świadczenia rodzinne

W 2019 roku wypłacono **12 633** świadczenia dla **520** rodzin na ogólną kwotę **2 453 244,40 zł**, w tym:

- 1) zasiłki rodzinne z dodatkami – **1 000 936,44 zł**, z tego:
 - a) zasiłki rodzinne – **682 518,77 zł**,
 - b) dodatki do zasiłków rodzinnych – **318 417,67 zł**, w tym z tytułu:
 - urodzenia dziecka – 16 419,89 zł,

- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego – 25 416,88 zł,
- samotnego wychowywania dziecka – 39 736,86 zł,
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego – 57 394,30 zł, w tym:
- rozpoczęcia roku szkolnego – 33 784,12 zł,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania – 56 028,74 zł, w tym:
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej – 89 636,88 zł,
- 2) świadczenia opiekuńcze – **1 217 706,16 zł**, z tego:
 - a) zasiłek pielęgnacyjny – 46 377,10 zł,
 - b) świadczenie pielęgnacyjne – 688 275,60 zł,
 - c) specjalny zasiłek opiekuńczy – 40 187,40 zł,
- 3) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka – **40 000,00 zł**,
- 4) świadczenie rodzicielskie – **194 601,80 zł**.

Zasiłek dla opiekuna

15 maja 2014 roku weszła w życie ustawa, która określa warunki nabywania oraz zasady ustalania i wypłacania zasiłków dla opiekunów osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego.

Zasiłek dla opiekuna przysługuje w wysokości **620,00 zł miesięcznie**, jeżeli osoba spełnia warunki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 roku. W 2019 roku wypłacono 72 świadczenia dla 8 osób na ogólną kwotę **48 520,00 zł**.

Za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz zasiłek dla opiekuna ośrodek opłacał **składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe**. Opłacono 467 składek dla 50 osób na ogólną kwotę – **180 000,93 zł**.

Jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

1 stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, która określa warunki nabywania oraz zasady ustalania i wypłacania jednorazowego świadczenia.

Jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000,00 zł przysługuje z tytułu urodzenia się żywego dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstało w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. W 2019 roku wypłacono 1 świadczenie dla 1 rodziny na ogólną kwotę **4 000,00 zł**.

Fundusz alimentacyjny

Osobą uprawnioną do świadczeń z funduszu alimentacyjnego jest dziecko, które ma zasądzone od rodzica alimenty, jeżeli egzekucja alimentów jest bezskuteczna.

Świadczenia przysługują osobie uprawnionej do ukończenia 18 roku życia, w przypadku gdy uczy się w szkole lub w szkole wyższej do ukończenia 25 roku życia albo gdy posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo. Świadczenia przysługują w wysokości bieżąco zasądzonej kwoty alimentów, nie więcej niż 500,00 zł. W 2019 roku wypłacono 678 świadczeń dla 45 rodzin na ogólną kwotę **256 779,50 zł**.

W 2019 roku podjęto następujące działania wobec dłużników alimentacyjnych:

- **przeprowadzenie** przez organ właściwy dłużnika wywiadu alimentacyjnego oraz odebranie oświadczenia majątkowego – liczba podjętych działań - **11**,
- **przekazanie** komornikowi sądowemu informacji mających wpływ na egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, w tym pochodzących z wywiadu alimentacyjnego oraz oświadczenia majątkowego – liczba podjętych działań - **41**,
- **zobowiązanie** dłużnika alimentacyjnego do zarejestrowania się w urzędzie pracy jako bezrobotny albo poszukujący pracy – liczba podjętych działań - **3**,
- **poinformowanie** powiatowego urzędu pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego – liczba podjętych działań - **3**,
- **wszczenie** postępowania o uznanie dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych – liczba podjętych działań - **7**,
- **wydanie** decyzji o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych – liczba podjętych działań - **5**,
- **wydanie** decyzji o umorzeniu postępowania dotyczącego uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych – liczba podjętych działań - **2**,

- **złożenie** wniosku o ściganie za przestępstwa określone w art. 209 Kodeksu karnego – liczba podjętych działań - **5**,
- **skierowanie** do starosty wniosku o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego - **3**,
- **przekazanie** informacji gospodarczej do biura informacji gospodarczej o zobowiązaniu lub zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego w przypadku powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy – liczba podjętych działań - **10**.

Dobry Start

Świadczenie „Dobry Start” w kwocie 300,00 zł przysługuje raz w roku matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka aż do ukończenia przez nie 20 lat (także w przypadku ukończenia 20 lat w bieżącym roku przed rozpoczęciem roku szkolnego). Dzieci niepełnosprawne, uczące się w szkole, otrzymują świadczenie do ukończenia przez nie 24 roku życia (także w przypadku ukończenia 24 lat w bieżącym roku przed rozpoczęciem roku szkolnego).

W 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wypłacił 905 świadczeń dla 634 rodzin na ogólną kwotę **271 500,00 zł**.

Karta Dużej Rodziny

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dragaczu zajmuje się przyjmowaniem wniosków i wydawaniem Kart Dużej Rodziny. Karta Dużej Rodziny przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu, również rodzicom dorosłych już dzieci. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny, rodzicom dożywotnio a dzieciom do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (do 25 roku życia). Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień.

W 2019 roku przyjęto 134 wnioski o wydanie karty, duplikatu bądź karty elektronicznej. W 2019 roku wydatkowano dotację celową w wysokości **843,66 zł** z przeznaczeniem na sfinansowanie kosztów przyjmowania wniosków i wydawania przez gminy KDR oraz wydawania decyzji w tej sprawie (wynagrodzenie z pochodnymi, materiały biurowe i szkolenie pracownika).

Asystent rodziny

Rodziny, które przeżywają trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych w wielu miastach i gminach Polski mogą skorzystać z pomocy asystenta rodziny. Rola asystenta rodziny polega na udzielaniu wsparcia rodzinom. Celem tego wsparcia jest natomiast to, aby w przyszłości rodzina samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Asystent to osoba towarzysząca rodzinie, współobecna, pomagająca we wprowadzeniu zmian w swoim myśleniu, zachowaniu tak aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpiecznemu i prawidłowemu rozwojowi dzieci. Współpraca z asystentem jest możliwa po wyrażeniu zgody przez rodzinę, a praca asystenta ustaje wraz z osiągnięciem przez rodzinę zdolności do prawidłowego funkcjonowania lub nie wyrażenia przez rodzinę zgody na współpracę. W szczególnych przypadkach do współpracy z asystentem rodziny rodziców biologicznych może zobowiązać sąd.

Zadania asystenta rodziny powinny być realizowane na rzecz:

Rodzin, które wychowują małoletnie dzieci i mają problemy w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec nich.

Rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w których wychowują się dzieci lub w których dzieci zostały okresowo umieszczone w pieczy zastępczej.

Gmina Dragacz wzięła udział w ministerialnym „Programie asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2019” i otrzymano dotację na dofinansowanie kosztów wynagrodzenia asystentów rodziny w wysokości **6 703,00 zł**.

W roku 2019 zatrudniano dwóch asystentów rodziny na umowę – zlecenie, którzy przepracowali 1708 godzin z 14 rodzinami z terenu gminy Dragacz. Koszty zatrudnienia asystentów rodziny wraz z pochodnymi w 2019 roku wyniosły **32 724,50 zł**.⁷

Pieczka zastępcza

⁷ Sprawozdanie z działalności GOPS 2019.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak i zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. Zgodnie z ustawą zadaniem gminy jest szeroko pojęta profilaktyka, praca z rodziną i pomoc w opiece i wychowaniu dziecka. Natomiast zadania związane ze sprawowaniem rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej przypisane zostały powiatom.

W myśl ww. ustawy piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej (w rodzinie zastępczej) i instytucjonalnej (w placówce opiekuńczo-wychowawczej). Rodzinna piecza zastępcza jest przejściową (okresową) formą zapewnienia całodobowej opieki i wychowania dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- rodzina zastępcza:
 - spokrewniona,
 - niezawodowa,
 - zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- rodzinny dom dziecka.

Formami instytucjonalnej pieczy zastępczej są:

- placówka opiekuńczo-wychowawcza,
- regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna,
- interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, za dziecko umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej, rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, współfinansuje pobyt tego dziecka w pieczy zastępczej, w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych

latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Zadania z zakresu współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej realizuje gmina Dragacz, jako ustawowy obowiązek. W 2019 roku odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej wynosiła 13 839,12 zł.

Pracownicy socjalni prowadzili monitoring sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej w formie wywiadów środowiskowych lub rutynowych odwiedzin rodziny, poprzez kontakt bezpośredni i telefoniczny z pedagogiem szkolnym, dzielnicowym i kuratorami. Często przez rozeznanie wśród sąsiadów rodziny zagrożonej kryzysem (kontakt bezpośredni).

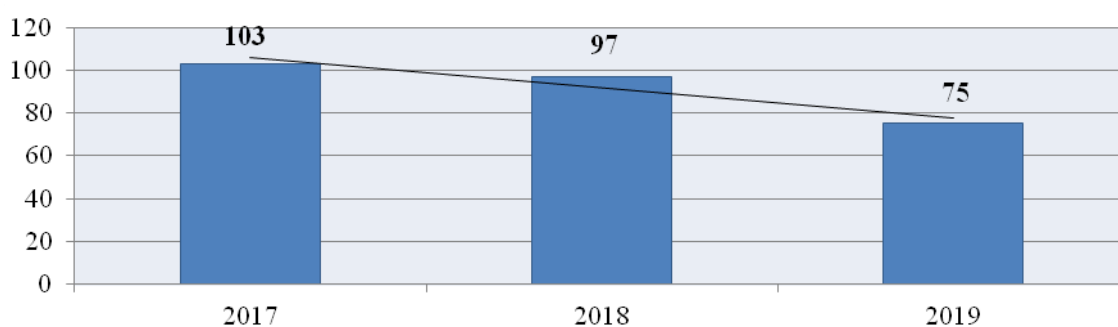
Wsparcie osób niepełnosprawnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej*. Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

Analizując problemy społeczne, które były zauważalne na obszarze gminy Dragacz, zwrócono także uwagę na zjawisko niepełnosprawności. W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 75 rodzin. Warto zwrócić uwagę na to, iż niepełnosprawność jako powód udzielenia pomocy i wsparcia przez GOPS znalazła się na trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie w Gminie w 2019 roku.

Wykres 7. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017 – 2019

Źródło: Ocena zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Na przestrzeni lat 2017 – 2019 nastąpił wzrost przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka. W 2017 r. przyznano 799 świadczeń na kwotę 12 247 zł, w 2018 r. liczba świadczeń wynosiła 817 na kwotę 129 247 zł, w 2019 r. kształtowała się na poziomie 859 świadczeń na kwotę 162 816 zł.

Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka

	2017	2018	2019
Liczba świadczeń	799	817	859
Kwota świadczeń (zł)	122 247,00 zł	129 274,00 zł	162 816,00 zł

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

W 2017 r. przyznano 860 zasiłków dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2018 r. nastąpił spadek liczby przyznanych świadczeń do 851, a w 2019 r. do 819.

Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności

	2017	2018	2019
Liczba świadczeń	860	851	819
Kwota świadczeń (zł)	131 580,00 zł	134 580,00 zł	155 030,00 zł

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

W 2017 r. przyznano 866 świadczeń dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2018 r. 858 świadczeń, a w 2019 r. – 864 świadczenia. Na przestrzeni lat 2017-2019 można zauważyć spadek liczby przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych.

Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia

	2017	2018	2019
Liczba świadczeń	866	858	864
Kwota świadczeń (zł)	132 498,00 zł	135 704,00 zł	163 769,00 zł

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

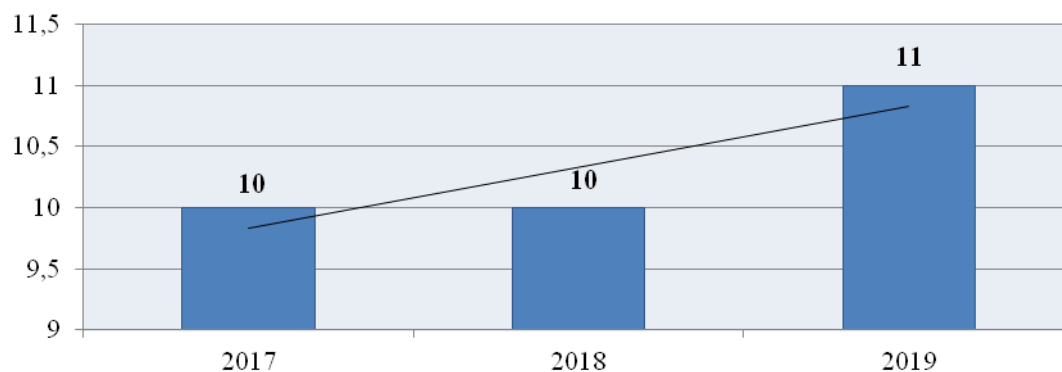
Zdrowie psychiczne

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian⁸.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak, ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

W 2017 r. i 2018 r. ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi skorzystało 10 osób, a w 2019 r. liczba ta wzrosła do 11 osób.

Wykres 8. Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi przyznane na przestrzeni lat 2017-2019 – liczba osób

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Mieszkańcy gminy Dragacz chcąc pozyskać pomoc i wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego mogą uzyskać je w:

⁸ www.psychiatriapolska.pl

- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu, w którym zadania realizuje Dyrektor;
- Warsztatach Terapii Zajęciowej w Nowem oraz w Świeciu,
- Środowiskowym Domu Samopomocy w Grudziądzu prowadzonym przez Caritas.

Ważną rolę pełni również Dom Pomocy Społecznej w Gołuszycach, który świadczy usługi bytowe, opiekuńcze oraz wspomagające na rzecz mieszkańców. Zadania Starosty wykonuje Dyrektor PCPR.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny⁹. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż **liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni**. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Gmina Dragacz realizuje działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych współpracując między innymi z:

- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej,
- placówkami oświatowymi znajdującymi się na terenie Gminy,
- Powiatową Komendą Policji w Świeciu,

⁹ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu, w którym zadania realizuje Dyrektor;
- Punktem Konsultacyjnym ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynikają między innymi z *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2020* przyjętego uchwałą Nr XIII/127/20 Rady Gminy Dragacz z dnia 27 lutego 2020 r.

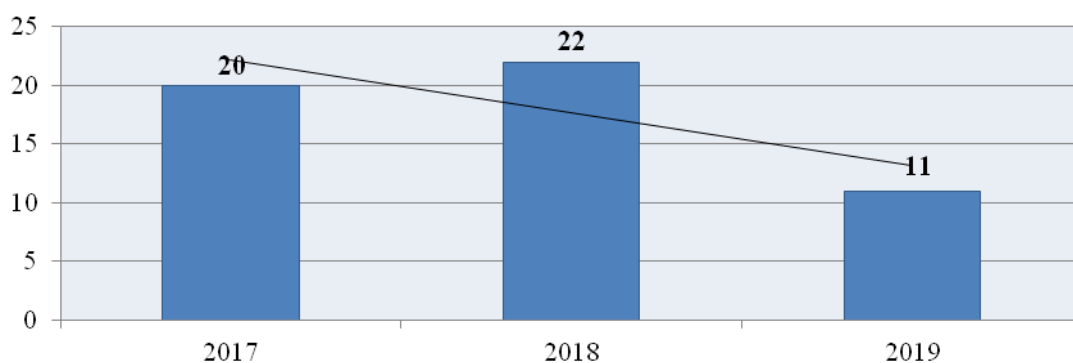
Do zadań realizowanych w 2020 roku przez GKRPA zawartych w **Gminny Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** należą:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej, prawnej a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży - w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

Źródła finansowania Gminnego Programu stanowią środki finansowe pochodzące z dochodów budżetu gminy z opłat za wydanie i korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

W 2017 i 2018 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dragaczu z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystały łącznie 42 rodziny. W 2019 roku GOPS udzielił pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu 11 rodzinom.

Wykres 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

W 2019 roku z pomocy Punktu Konsultacyjnego ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie skorzystało łącznie 38 osób.

W Punkcie Konsultacyjnym realizowano ofertę w następujących kategoriach:

- rozpoznawanie problemu zgłaszanego przez klienta;
- motywowanie osób uzależnionych oraz członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia, kierowanie po podmiotów prowadzonych przez NFZ;
- motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie do zmiany wzorca picia;
- udzielanie wsparcia osobom uzależnionym po zakończonym leczeniu odwykowym;
- konsultacje i wsparcie dzieci z rodzin z problemami alkoholowymi;
- udzielanie konsultacji osobom doświadczającym przemocy w rodzinie;
- motywowanie do uczestnictwa w oddziaływaniach adresowanych do osób stosujących przemoc;
- gromadzenie i przekazywanie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc specjalistycznej pomocy;
- poradnictwo psychologiczne dla osób/rodzin w kryzysie;
- wsparcie z żałobie.

W Punkcie Konsultacyjnym pomoc świadczy certyfikowany specjalista psychoterapii uzależnień.

Łączna liczba różnych osób, które korzystały z poradnictwa i pomocy w punkcie konsultacyjnym dla rodzin wynosiła 38. Koszt prowadzenia Punktu w 2019 roku wynosił

5 550,00 zł.

Tabela 17. Zestawienie usług świadczonych przez pracowników punktu konsultacyjnego

Lp.	Rodzaj konsultacji	Liczba osób (sumarycznie)*	Liczba porad
1	Osoby z problemem alkoholowym	16	57
2	Dorośli członkowie rodziny z problemem alkoholowym w tym współuzależnieni i DDA	15	58
3	Osoby doświadczające przemocy w rodzinie	4	7
4	Osoby stosujące przemoc w rodzinie	3	10
5	RAZEM:	38	132

Źródło: Sprawozdanie PARPA-G1 za 2019 r.

W 2019 r. GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o przymusowe leczenie wobec 9 osób uzależnionych, a przeprowadzili rozmowy z 14 osobami uzależnionymi od alkoholu i 7 członkami ich rodzin. Szczegółowe dane dotycząc działań GKRPA zostały przedstawione w poniższej tabeli. Osoby wymagające pomocy informowano o możliwościach podjęcia leczenia odwykowego oraz kierowano do Poradni Specjalistycznej Pomoc Rodzinie „Nadzieja” w Grudziądzu, Klubu AA w Grudziądzu i Świeciu.

Tabela 18. Liczba osób z którymi członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy oraz podjęli czynności

	2019
Osoby uzależnione od alkoholu	14
Członkowie ich rodzin	7
Wystąpienie GKRPA wnioskiem do sądu o przymusowe leczenie	9
Liczba osób, w stosunku do których GKRPA podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień	3

Źródło: Sprawozdanie PARPA-G1 za 2019 r.

Rodziny z gminy Dragacz, w których występował problem alkoholowy i problem przemocy w rodzinie zostały objęte przede wszystkim wsparciem psychologicznym. Mobilny psycholog docierał do miejsca zamieszkania tych rodzin, gdzie pracował ze wszystkimi jej członkami. Ponadto korzystały one z bezpłatnych porad prawnych, udzielanych przez adwokata zatrudnionego w Urzędzie Gminy. Członkowie rodzin korzystały również ze wsparcia oferowanego przez pełniącego dyżury terapeutę uzależnień i mediatora rodzinnego w Punkcie Konsultacyjnym.

Rodziny z problemem alkoholowym i przemocą w rodzinie, objęte procedurą

Niebieskie Karty były również objęte działaniami Zespołu Interdyscyplinarnego oraz wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dragaczu. Pracownicy socjalni udzielali wsparcia w postaci pracy socjalnej, a jeśli sytuacja rodziny tego wymagała, również pomocy finansowej i świadczeń niepieniężnych.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kontaktowania się członków GKRPA z osobami doznającymi i stosującymi przemoc w rodzinie.

Tabela 19. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA

	2019
Osoby doznające przemocy	8
Osoby stosujące przemoc	8

Źródło: Sprawozdanie PARPA G-1

Szkoły są naturalnym miejscem do realizacji działań profilaktycznych z dziećmi i młodzieżą. Wiele zagadnień z obszaru profilaktyki jest podejmowanych w ramach normalnej pracy wychowawczej czy edukacyjnej. Szkoły mają obowiązek realizować takie działania zgodnie z własnymi, szkolnymi programami profilaktyczno – wychowawczymi. Realizowane działania psychoedukacyjne w szkołach na terenie gminy Dragacz w 2019 r. miały na celu dostarczenie dzieciom i młodzieży rzetelnej wiedzy na temat środków uzależniających i procesu uzależnienia, wskazanie pozytywnych i zdrowych form spędzania wolnego czasu, rozwoju zainteresowań, sportu, aktywnego wypoczynku jako alternatywy dla używek i niekorzystnych zachowań.

Uczniowie klas V i VI szkół podstawowych z terenu Gminy brali udział w „Programie domowych detektywów. Jaś i Małgosia na tropie”. Program ten jest rekomendowany przez PARPA. Celem programu jest opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród młodzieży oraz ograniczenie problemów związanych z piciem alkoholu poprzez wzmocnienie rodzinnych, indywidualnych i rówieśniczych czynników chroniących. Realizatorami programu byli nauczyciele – wychowawcy klas oraz pedagodzy szkolni.

Programy wychowawczo – profilaktyczne „Spójrz inaczej na agresję” oraz „Cukierki” realizowane były w klasach II i III dotyczą całego procesu powstawania negatywnych zachowań u dzieci i młodzieży. Programy te uczą radzenia sobie z problemami i szukania oparcia z dala od środków uzależniających.

Wszystkie szkoły z terenu Gminy wzięły w 2019 r. udział w ogólnopolskiej kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł” pod hasłem: „Chce mi się chcieć – czyli o przeciwdziałaniu

wyuczonej bezradności”. Szkoły otrzymały zakupione przez GKRPA materiały promocyjne: ulotki profilaktyczno – konkursowe, karty pracy dla ucznia, plakaty, dyplomy oraz ulotki dla rodziców.

W Szkole Podstawowej w Grupie dla uczniów klas I przeprowadzono zajęcia „Spokój, uważność żabki” oraz „Spotkanie z Leonem” polegających na ćwiczeniach, które pomagają dzieciom poprawić koncentrację, radzić sobie z trudnymi emocjami, konfliktami rówieśniczymi, poznania zasad dobrej współpracy z innymi. We wszystkich klasach zrealizowano kampanię „Smart to znaczy mądrze (cyberuzależnienie) 2019. Celem kampanii było przekazanie wiedzy na temat fonoholizmu, jego przejawów i skutków nadmiernego korzystania ze smartfona. Ponadto w klasach V-VIII zrealizowano kampanię *#jestnaswiecej* zachęcającej do przeciwstawiania się fali hejtu w Internecie oraz uwrażliwienie na ten problem. Wszyscy uczniowie szkół z terenu Gminy wzięli udział w zajęciach dotyczących cyberprzemocy.

Uczniowie szkół podstawowych brali udział w AKADEMII BEZPIECZEŃSTWA w kinie Helios w Grudziądzu, w ramach projektu „Dobre kino z dawką wiedzy”. W ramach tego projektu seanse były poprzedzone pogadankami profilaktyczno – edukacyjnymi. Uczniowie klas IV-VII SP w Grupie brali również udział w przedstawieniu profilaktycznym w Teatrze w Grudziądzu „Internetowy porywacz”. Natomiast uczniowie Szkoły Podstawowej w Michalu w przedstawieniu pt. „Nie pal papierosów”.

W ramach przeciwdziałania uzależnieniom uczniowie starszych klas na zajęciach profilaktycznych korzystali z alkogogli i narkogogli, dzięki którym poznali ograniczenia jakich doznaje się po zażyciu tych substancji. We wszystkich placówkach oświatowych przeprowadzano pogadanki i warsztaty na temat zdrowych nawyków żywieniowych, kultury i higieny spożywania posiłków. Z okazji Dnia Dziecka zorganizowano zawody sportowe „W zdrowym ciele, zdrowy duch” propagujące zasady fair play i alternatywne formy spędzania wolnego czasu, np. jazdę konną.

W 2019 roku kontynuowano zajęcia wychowawczo – integracyjne dla dzieci w świetlicach w Mniszku, Wielkim Stwolnie, Fletnowie, Grupie – osiedlu cywilnym, Dragaczu, w okresie ferii w Bratwinie, okolicznościowe zajęcia we Wielkim Lubieniu. Prowadzone są również zajęcia w świetlicy przy Szkole Podstawowej w Grupie. Dokonywano zakupu materiałów edukacyjnych i papierniczych niezbędnych do realizacji zajęć. Zabezpieczono wodę i owoce dla ich uczestników oraz w ramach warsztatów

kulinarnych artykuły spożywcze.

Ponadto udzielano pomocy pedagogicznej, logopedycznej i psychologicznej we wszystkich szkołach i Przedszkolu Samorządowym w Górnej Grupie. Zatrudniony mobilny psycholog udzielał wsparcia rodzinom dotkniętym alkoholizmem i przemocą w rodzinie.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych sfinansowała wypoczynek letni we Władysławowie dla 15 dzieci. Zorganizowano również wycieczkę integracyjną dla dzieci i ich rodziców do Parku Trampolin w Bydgoszczy łącznie dla 31 osób.

W roku 2019 przeprowadzono również na terenie Gminy Dragacz kampanię społeczną „Przeciw Pijanym Kierowcom”. W ramach kampanii zakupiono ogólnodostępny alkomat, który został umieszczony na stacji paliw Eko-Tank w Dolnej Grupie oraz alkomat z drukarką dla policjantów z Posterunku Policji w Dragaczu. Wszyscy mieszkańcy w ramach kampanii w trakcie festynu dożynkowego mieli możliwość skorzystania z symulatora dachowania. Przeprowadzono akcję informacyjną – zakupiono plakaty i ulotki na temat skutków jazdy pod wpływem alkoholu, obalające mity na temat trzeźwienia i jak zatrzymać nietrzeźwego kierowcę.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH W GMINIE DRAGACZ

W 2018 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Nakłada ona na gminę obowiązek ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, a nie jak dotychczas określenia limitów punktów sprzedaży. W 2019 roku ustalono więc maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w gminie Dragacz:

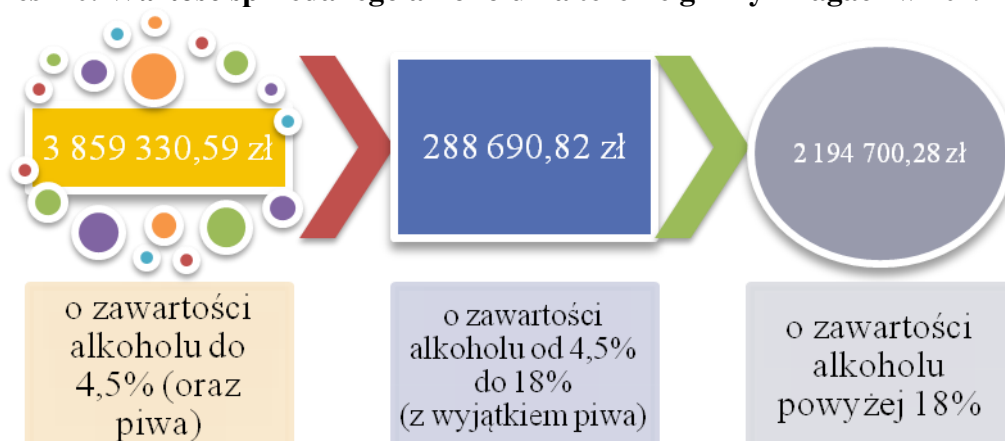
- poza miejscem sprzedaży:
 - o wartości do 4,5% alkoholu oraz piwa – **35 zezwoleń**,
 - o zawartości od 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) - **35 zezwoleń**,
 - o zawartości powyżej 18% alkoholu – **35 zezwoleń**,
 - razem – **105 zezwoleń**.
- w miejscu sprzedaży:
 - o wartości do 4,5% alkoholu oraz piwa – **20 zezwoleń**,
 - o zawartości od 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) - **20 zezwoleń**,
 - o zawartości powyżej 18% alkoholu – **20 zezwoleń**,
 - razem - **60 zezwoleń**.

W gminie Dragacz (według stanu na koniec 2019 roku) wydano następującą liczbę zezwoleń uprawniających do sprzedaży napojów alkoholowych:

- 4 na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne),
- 32 na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy).

W roku 2019 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy wyniosła **łącznie 6 342 721,69 zł** w tym: 3 859 330,59 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 288 690,82 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 2 194 700,28 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%.

Wykres 10. Wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Dragacz w 2019 r.

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

W 2020 r. na zlecenie gminy Dragacz Oficyna Profilaktyczna zrealizowała Diagnozę Problemów Społecznych. Badaniem objęto 182 dorosłych mieszkańców, 16 sprzedawców napojów alkoholowych oraz 226 uczniów.

Jak wynika z badań:

- Większość dorosłych mieszkańców spożywa alkohol.
- Co dziesiąty mieszkaniec Gminy po alkohol sięga codziennie.
- W trakcie typowego dnia spożywania alkoholu większość ankietowanych wypija

więcej niż 3 porcje napoju wysokoprocentowego.

- Duży odsetek badanych daje swojemu dziecku do spróbowania napoje alkoholowe.
- Część badanych sprzedawców napojów alkoholowych podało kiedykolwiek alkohol osobie, która była niepełnoletnia.
- Większość uczniów ma za sobą inicjację alkoholową.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

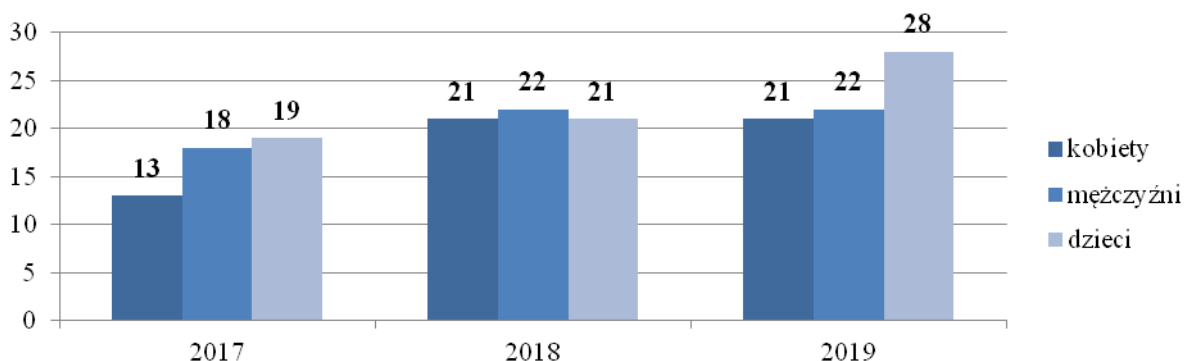
Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* mówi, że: „*przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Dragacz realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W jego strukturze organizacyjnej działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w skład, którego wchodzi przedstawiciele następujących podmiotów:

- Jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Policji;
- Oświaty;
- Ochrony Zdrowia;
- Kuratorów sądowych;
- Przedstawicieli podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W 2019 r. nastąpił wzrost liczby osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego (z 50 osób w 2017 r., przez 64 osoby w 2018 r. do 71 osób w 2019 r.). Wzrosła liczba mężczyzn i dzieci objętych pomocą ZI.

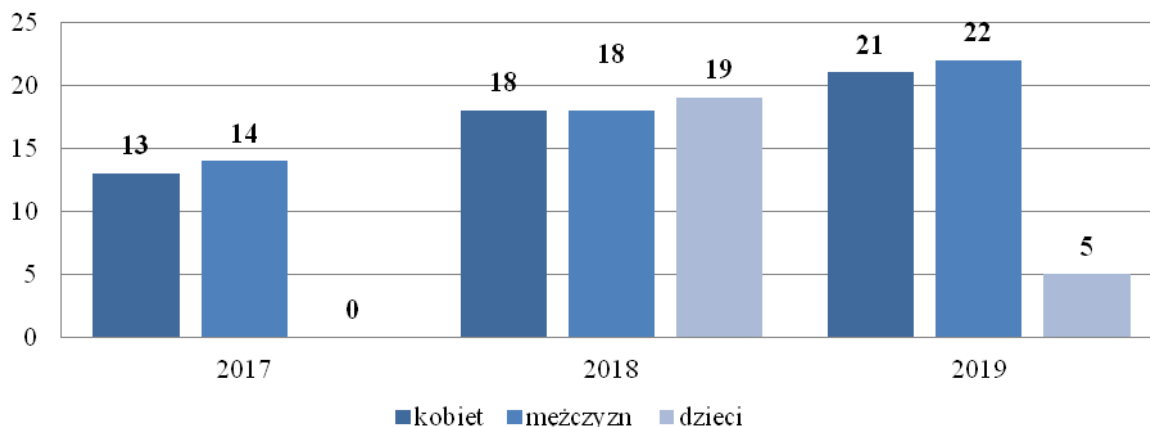
Wykres 11. Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2017-2019

W 2017 r. pomocą grup roboczych objętych było 13 kobiet i 14 mężczyzn, w roku 2018 – 18 kobiet, 18 mężczyzn i 19 dzieci. W 2019 r. wzrosła liczba osób objętych pomocą grup roboczych – do 21 kobiet i 22 mężczyzn.

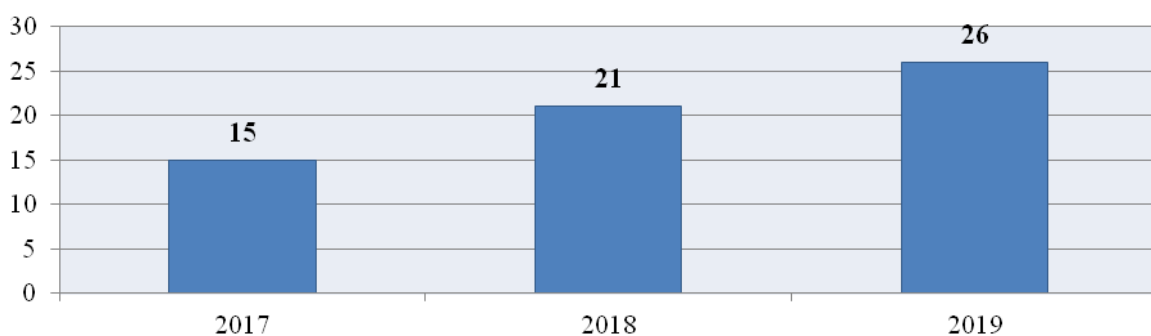
Wykres 12. Liczba osób objętych pomocą grup roboczych w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2017-2019

W latach 2017-2019 w gminie Dragacz wzrosła się liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. W 2017 r. procedurą „Niebieskie Karty” objętych było 15 rodzin, w 2018 r. – 21 rodzin, a w 2019 r. - 26 rodzin.

Wykres 13. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”

Źródło: Sprawozdanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2017-2019

Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące stosowania procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione do tego podmioty. Można wysunąć wniosek, iż liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart” w latach 2017-2019 ulegała spadkowi.

Tabela 20. Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty

	2017	2018	2019
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart – A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę.	1	21	21
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart – C” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/ grupy robocze.	16	13	17
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart – D” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/ grupy robocze.	16	14	4

Źródło: Sprawozdanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2017-2019

W 2019 r. możemy zauważyć niewielki spadek liczby zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w porównaniu do lat poprzednich z powodu braku zasadności podejmowanych działań. Szczegółowe zestawienie danych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”

2017	2018	2019

Ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.	1	1	1
Rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowanych działań.	7	7	8

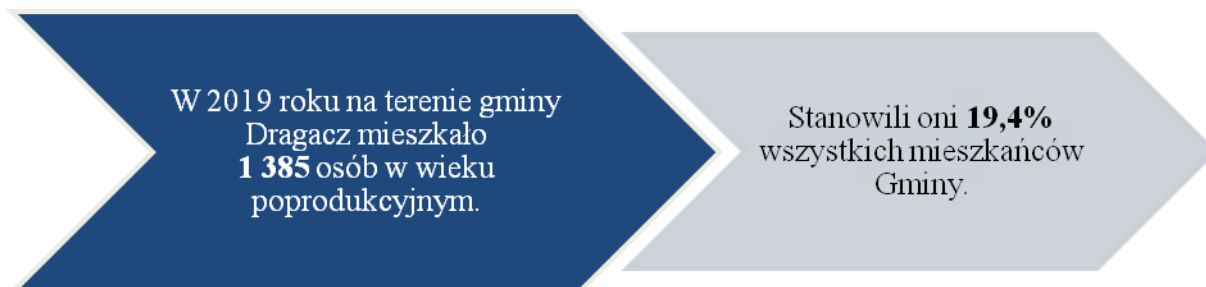
Źródło: Sprawozdanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2017-2019

Jak wynika z badań zrealizowanych w 2020 r. na potrzeby Diagnozy Problemów Społecznych:

- w otoczeniu większości respondentów są osoby doświadczające przemocy w rodzinie;
- część respondentów doświadczyło przemocy;
- ankietowani przemocy doznają najczęściej w domu;
- sprawcą przemocy jest głównie partner/partnerka.

Aktywność i integracja społeczna seniorów

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

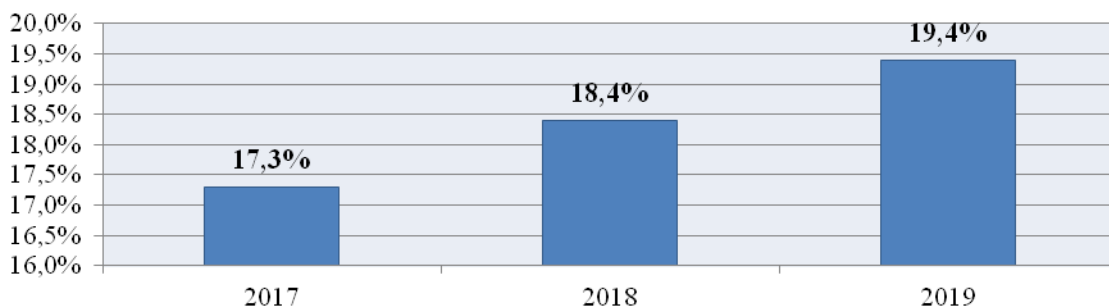

Na przestrzeni lat 2017-2019 możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce

zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów.

W 2019 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 19,4% wszystkich mieszkańców Gminy. W porównaniu do roku 2017, w 2019 roku udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności wzrósł o 2,1 pp.

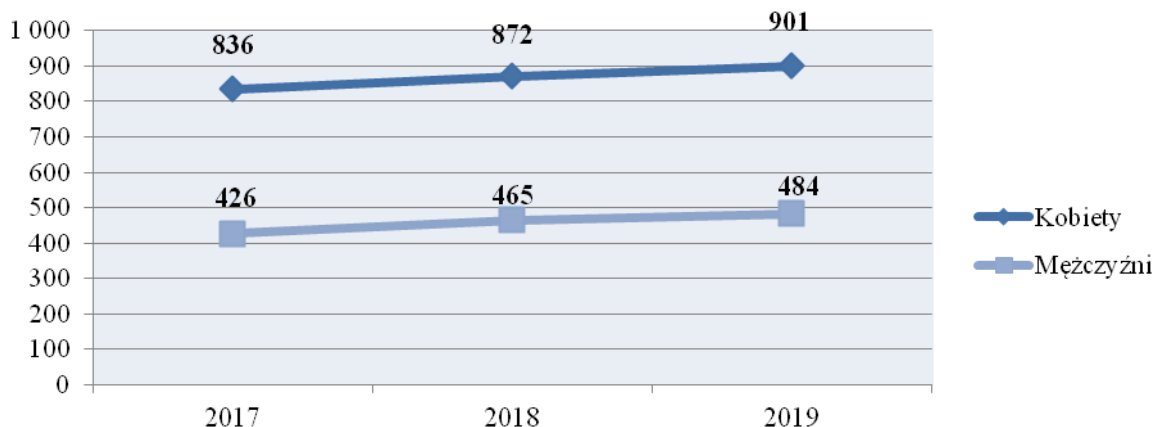
Wykres 14. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2016-2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Kolejną analizowaną kwestią, była liczba kobiet oraz mężczyzn będących w wieku poprodukcyjnym zamieszkujących gminę Dragacz. Można zauważyć, że liczba kobiet w 2019 roku w Gminie kształtowała się na poziomie 901, natomiast liczba mężczyzn na poziomie 484. Kobiety stanowiły 65% wszystkich mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 15. Liczba kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w latach 2017–2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ogólna liczba beneficjentów w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia GOPS w 2019 roku wyniosła 24 osoby. Zdecydowaną większość tworzyły kobiety – było ich 35, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn – 13. Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystająca z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

wahała się między 54 osoby w 2017 roku, przez 50 osób w 2018 roku, do 48 w 2019 roku.

Tabela 22. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019

	2017	2018	2019
Kobiety	27	32	35
Mężczyźni	18	18	13
Ogółem	45	50	48

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym przysługuje prawo do opieki w **Domu Pomocy Społecznej**. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej. Istnieje również możliwość dofinansowań pobytów z budżetu publicznego o ile dom nie jest związany umową z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Zajmują się tym odpowiednie jednostki administracyjne Pomocy Rodzinie¹⁰.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dragaczu w 2019 roku poniósł odpłatność za pobyt 5 mieszkańców w Domu Pomocy Społecznej na łączną kwotę 125 256 zł. Dane dotyczące odpłatności za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019 znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 23. Odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej mieszkańców gminy Dragacz na przestrzeni lat 2017-2019

	2017	2018	2019
Liczba osób	3	4	5
Kwota świadczeń (zł)	59 905 zł	66 355 zł	125 256 zł

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Na terenie Gminy działa Uniwersytet Trzeciego Wieku, którego głównym celem jest aktywizacja i integracja osób starszych.

Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy

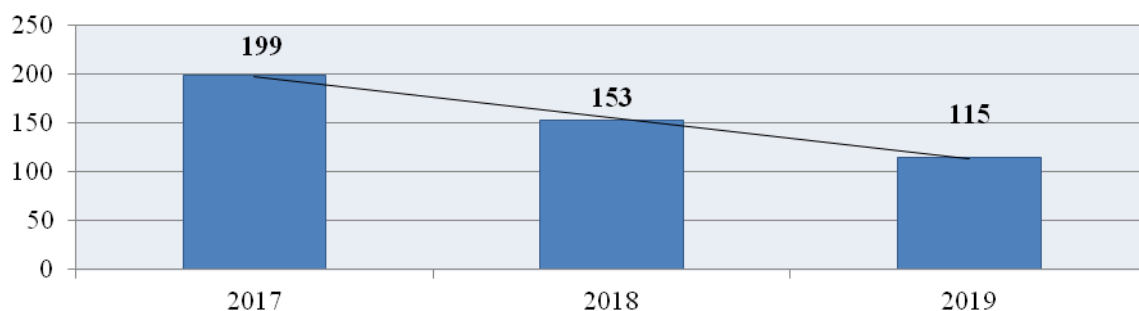
¹⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876).

społecznej dzięki informacjom udostępnionym przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dragaczu. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego (status quo), jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Ubóstwo pozostaje jednym z najczęstszych powodów udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej mieszkańcom gminy Dragacz. Z tego powodu w 2019 roku wsparcie otrzymało 115 rodzin.

Dane źródłowe, które zostały przekazane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dragaczu pokazują, że ogólna liczba osób zamieszkujących Gminę, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa ulegała na przestrzeni lat 2017-2019 systematycznemu spadkowi. Możemy zauważyć, iż w porównaniu do 2017 r., w 2019 r. liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 42%.

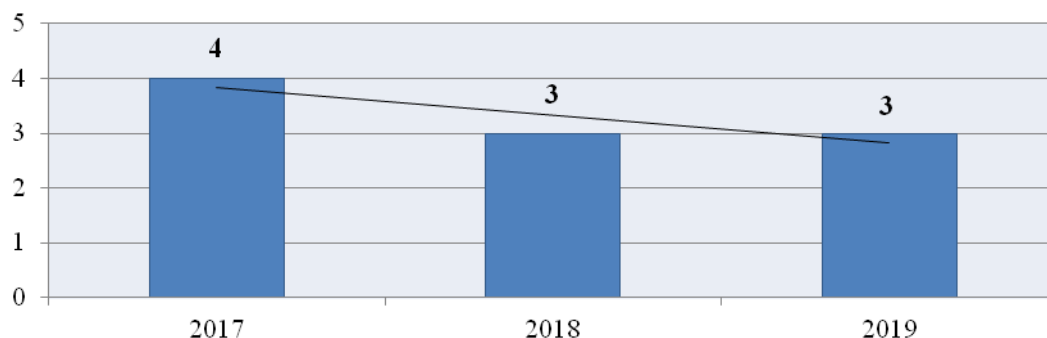
Wykres 16. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa, jak i jego skutkiem. W 2017 r. z powodu bezdomności pomoc i wsparcie otrzymały 4 rodziny, w 2018 r. – 3 rodziny, a w 2019 r. kolejne 3 rodziny.

Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

W 2019 r. zasiłki stałe pobierało 407 osób. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 r. liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 81 osób – co oznacza spadek o 28 osób w porównaniu do roku 2017. Zasiłki celowe natomiast pobierało 148 osób i jest to spadek o 53 osoby w porównaniu do roku 2017.

Tabela 24. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019

	2017	2018	2019
zasiłek stały	54	44	40
zasiłek okresowy	109	101	81
zasiłek celowy	201	176	148

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Gmina Dragacz korzysta z programu finansowego w zakresie dożywiania „**Posilek w domu i w szkole**”. Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

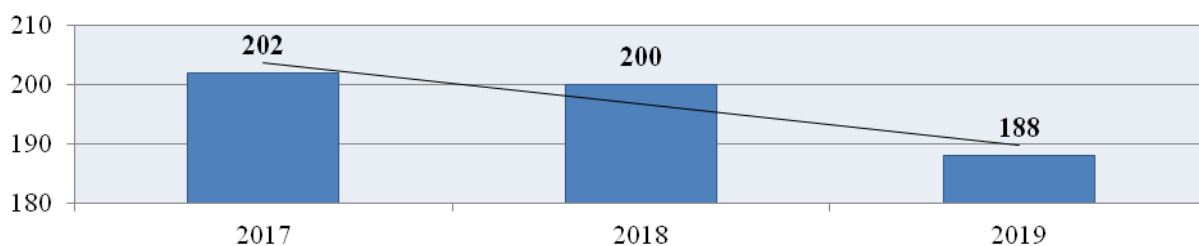
- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych¹¹.

Wśród osób otrzymujących świadczenie niepieniężne w 2019 r. 188 osób to mieszkańcy, którym to świadczenie przyznano w ramach wieloletniego programu „Posilek w szkole i w domu”. W latach 2017-2018 Program nosił nazwę „Pomoc Państwa w zakresie

¹¹ www.gov.pl/web/rodzina

dożywiania”. Możemy zauważyć, że od 2017 r. znacznie zmniejszyła się liczba osób objętych tymi Programami. W porównaniu do 2017 r. liczba osób korzystających z tego świadczenia w formie obiadów w 2019 r. zmniejszyła się o 7%.

Wykres 18. Świadczenie niepieniężne (posilek) przyznane dla dzieci w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” oraz „Posilek w szkole i w domu” (liczba osób)

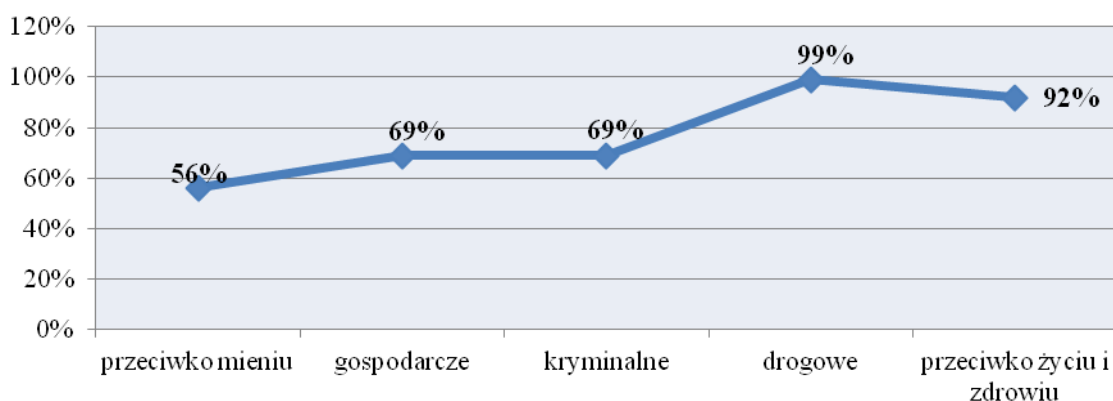

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Problem przestępczości

Za bezpieczeństwo publiczne w Gminie odpowiada Posterunek Policji w Dragaczu. W 2019 r. w gminie Dragacz stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 103 przestępstwa. Oznacza to, że na każde 1000 mieszkańców odnotowano 14,30 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Dragacz wynosi 76,50% i jest nieznacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz nieznacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Gminy najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 8,13 (wykrywalność 69%) oraz przeciwko mieniu - 5,76 (wykrywalność 56%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,40 (99%), o charakterze gospodarczym - 2,80 (69%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,26 (92%).

Wykres 19. Wykrywalność przestępstw na terenie gminy Dragacz w 2019 r.

Źródło: Serwis Polska w Liczbach

„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2015 r. poz. 1777).

Rewitalizacja społeczna

Gmina Dragacz realizuje *Gminny Program Rewitalizacji dla obszarów zdegradowanych Gminy Dragacz do roku 2021* stanowiący podstawę do podjęcia działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji to obszar, na którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk natury społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Głównym celem podejmowanej rewitalizacji społecznej na terenie gminy Dragacz jest: **„Rewitalizacja sołectw Grupa i Fletnowo rozwój społeczny i edukacyjny dzieci i młodzieży”**.

Po wyznaczeniu obszarów zdegradowanych występujących na terenie Gminy, wyznaczono obszary, które podlegać będą rewitalizacji w celu zminimalizowania wpływu występujących na ich terenie problemów. Jak wynika z treści Programu Rewitalizacji dotyczących sfery społecznej, priorytetowe kierunki działań skierowane do dzieci i młodzieży to:

- szkolenia wyrównujące szanse edukacyjne, w tym językowe, matematyczne, programowanie, grafika komputerowa;
- animacje sportowe;
- zajęcia warsztatowe w świetlicy w podziale na grupy wiekowe.

Rewitalizacja w sferze społecznej w gminie Dragacz dotyczyła w szczególności dwóch sołectw – sołectwa Fletnowo i Grupa.

Rewitalizacja w sołectwach Fletnowo i Grupa miała doprowadzić do tego, aby były to tereny:

- zamieszkiwane przez społeczeństwo silniej, niż dotąd zaangażowane w sprawy rozwoju własnych miejscowości;
- zamieszkiwane przez społeczeństwo o większym, niż dotąd, potencjale i większych zdolnościach do wspólnej realizacji działań;
- o wyższej estetyce zagospodarowania i zabezpieczonymi obszarami;
- o lepszej dostępności i większej funkcjonalności bazy dla integracji społecznej (przestrzeni wspólnych świetlice, tereny rekreacyjne);
- w ogólnym rozrachunku - o lepszej, szeroko rozumianej, jakości życia, samowystarczalności (w aspektach materialnych i pozamaterialnych).

ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

(wewnętrzne czynniki pozytywne)

to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.

SŁABE STRONY

(wewnętrzne czynniki negatywne)

to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.

SZANSE

(zewnątrze czynniki pozytywne)

to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.

ZAGROŻENIA

(zewnątrze czynniki negatywne)

to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą tworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

MOCNE STRONY

SŁABE STRONY

- Prowadzenie działalności kulturalnej.
- Wykwalifikowana kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych.
- Funkcjonowanie Świetlic Wiejskich.
- Prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w szkołach zarówno dotyczących uzależnień, jak i przemocy.
- Współpraca międzyinstytucjonalna w Gminie na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.
- Działalność miejsc pomocy i wsparcia dla seniorów (Kluby Seniora, UTW).
- Dysponowanie przez szkolnictwo podstawowe w Gminie bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów.
- Zapewnianie przez Gminę rodzinom dysfunkcyjnym wsparcia asystenta rodziny.
- Prowadzenie w Gminie poradnictwa i podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Atrakcyjne położenie geograficzne.
- Dostępność szlaków komunikacyjnych.
- Różnorodność terenów przeznaczonych do rekreacji i wypoczynku.
- Funkcjonowanie GKRPA, Zespołu Interdyscyplinarnego, asystenta rodziny, Punktu Konsultacyjnego.
- Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doświadczających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu Punktu Konsultacyjnego.
- Utrzymujący się ujemny przyrost naturalny.
- Wysoki wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.
- Duży wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.
- Stosunkowo niska wykrywalność przestępstw.
- Brak działających klubów samopomocowych dla Dorosłych Dzieci Alkoholików.
- Niewystarczające działania aktywizujące osoby bezrobotne.
- Duży udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych.
- Wysoki odsetek uczniów mających za sobą inicjację alkoholową (wynik diagnozy).
- Wysoki odsetek uważających zdobycie na terenie Gminy narkotyków i alkoholu za łatwe (wynik diagnozy).
- Nieupowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach zawodowych.
- Niepodejmowanie działań służących przeciwdziałaniu ubóstwu w Gminie.
- Brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci.
- Brak działań zachęcających mieszkańców do prowadzenia działalności wolontarystycznej na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Duży odsetek osób ubogich, bezrobotnych, niepełnosprawnych i chorych wśród beneficjentów GOPS.
- Brak jednostek pomocy udzielających wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego.
- Zbyt mało rodziców objętych działaniami profilaktycznymi związanymi z używaniem substancji psychoaktywnych przez uczniów oraz zjawiskiem przemocy.
- Zbyt mała ilość alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.

SZANSE

- Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
- Wzrost aktywności i integracji osób starszych.
- Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.
- Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
- Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
- Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.
- Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy.
- Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- Rozwój turystyki.
- Rozwój gospodarczy Gminy.

ZAGROŻENIA

- Odływ ludzi młodych z terenu Gminy.
- Migracje zarobkowe mieszkańców Gminy.
- Starzejące się społeczeństwo.
- Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych.
- Zagrożenie wykluczeniem społecznym osób długotrwale bezrobotnych.
- Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
- Spadek aktywności zawodowej kobiet po urodzeniu dziecka.
- Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
- Duża liczba osób długotrwale bezrobotnych.
- Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
- Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- Zagrożenie problemem uzależnień wśród dzieci i młodzieży.
- Brak udziału mieszkańców Gminy w działaniach prowadzonych na rzecz ubogich.
- Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.

ANALIZA I WDROŻENIE

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych (rozdział Podstawowe informacje o dziedzinie, skali problemu i działań interwencyjnych),
- analiza SWOT¹²,
- charakterystyka głównych obszarów problemowych (rozdział Obszary problemowe),
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (rozdział Korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej – wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania międzydziedzinowe z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania gminy nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez gminę Dragacz.

¹² Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

Cele Strategii

W oparciu o wnioski wynikające z diagnoz sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych zaprezentowana została planowana strategia realizacji celu zawierająca charakterystykę planowanych do realizacji działań. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

CEL STRATEGICZNY:

Sprawny, odpowiedni do potrzeb, system rozwiązywania problemów społecznych w gminie Dragacz.

POPRZEZ:

Podejmowanie interwencji w odpowiedzi na problemy mieszkańców w Gminie.

TAK, ABY:

Interwencja uwzględniała charakter i skalę problemów oraz optymalizowała wykorzystywanie dostępnych zasobów.

Kierunki rozwiązywania problemów

Wspieranie rodziny

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego:

- trudności rodzin w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych wynikające z niskich dochodów,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich,
- brak wsparcia rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi z terenu Gminy poprzez wyznaczanie rodzin wspierających.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- **edukacja** (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży);
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** (jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem);
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu);
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcyjności rodziny i problemów wszystkich ich członków).

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1: Zapewnienie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przewycięzania sytuacji kryzysowych rodzinom mającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, a także poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w istniejących placówkach oraz zajęć aktywizujących młodzież.	Liczba zajęć pozalekcyjnych zorganizowanych dla dzieci i młodzieży.
2	Utworzeniu klubu dziecięcego lub żłobka sprawującego opiekę nad dziećmi do lat 3.	Liczba miejsc dostępnych w klubie dziecięcym/ żłobku.

3	Utworzenie klubu młodzieżowego (dofinansowanie działalności, wzrost liczby odbiorców).	Populacja dzieci korzystających z klubu młodzieżowego. Liczba działań zrealizowanych dla dzieci i młodzieży w ramach funkcjonowania placówki.
4	Zorganizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.
5	Rozpowszechnienie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Liczba rozpowszechnionych informacji na temat poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.
6	Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.
7	Organizowanie szkoleń dla osób pracujących w obszarze wspierania rodziny.	Liczba osób pracujących w obszarze wspierania rodziny objętych szkoleniami.
8	Organizowania różnego rodzaju działań i aktywności mających na celu integrację rodzin.	Liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin oraz liczba ich uczestników.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane zostaną na organizowaniu sieci wsparcia umożliwiającej pomoc rodzinie zagrożonej problemami wychowawczo - opiekuńczymi na jak najwcześniejszym etapie problemu, zarówno poprzez działania profilaktyczne jak i interwencyjne. Zapewniona zostanie lepsza dostępność i promocja dostępnych usług oraz zostanie wzmocniona zdolność reagowania właściwych podmiotów na wszelkie informacje o możliwości występowania problemów w rodzinach z dziećmi.

Istotną rolę w realizacji celu mają pracownicy socjalni i asystenci rodziny. Do zadań tych dwóch grup zawodowych należy diagnozowanie sytuacji, zarówno problemów, jak i zasobów rodziny – możliwości ich rozwiązywania, a następnie, wspólnie z rodziną kreowanie drogi do wyjścia z sytuacji problemowej.

Konieczne jest również podejmowanie działań zmierzających do wyrównywania szans edukacyjnych z wykorzystaniem wsparcia pozamaterialnego, w szczególności: zajęć wyrównawczych prowadzonych w placówkach oświatowych, zajęć pozalekcyjnych ukierunkowanych na rozwój zainteresowań (np. klubie młodzieżowym oraz placówkach oświatowych, rozwój oferty pomocowej w celu wyrównania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcie rodziców w edukowaniu ich dzieci). Istotne wydają się szkolenia/warsztaty dla rodziców z zakresu poszerzania kompetencji rodzicielskich. Szkolenia prowadzone powinny być w nurcie strategii edukacyjnej. Równie ważne jest inicjowanie zajęć integrujących

rodziny, a więc warsztatów dla rodzin, czy wspólnych zajęć. Nie bez znaczenia pozostaje edukacja dzieci i młodzieży z zakresu komunikacji interpersonalnej w rodzinie.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Placówki oświatowe, PCPR, NGO.	Środki własne, GOPS, środki europejskie.

Wsparcie osób niepełnosprawnych

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu niewystarczającą aktywizację społeczną.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie.
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów.
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1: Zapewnienie warunków służących możliwie pełnej integracji osób niepełnosprawnych oraz zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Stworzenie warunków do integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez organizację i dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych.	Liczba zorganizowanych lub dofinansowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym dla osób niepełnosprawnych.
2	Wspieranie osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, miejscach publicznych, a także barier w komunikowaniu się i barier technicznych.	Liczba i rodzaje usuniętych barier.
3	Organizacja dowozu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży do szkół.	Liczba dzieci niepełnosprawnych objętych pomocą w zakresie dowozu do szkół.
4	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz rozszerzenie oferty specjalistycznych usług medycznych.	Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych oraz liczba dostępnych dla osób niepełnosprawnych usług medycznych.
5	Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą materialną i niematerialną.
6	Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych, warsztatów terapii zajęciowej oraz zakupu sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.	Liczba osób, którym zostało przyznane dofinansowanie.
7	Wsparcie działalności grupy samopomocowej dla osób niepełnosprawnych.	Liczba podjętych działań mających na celu wsparcie działalności grupy samopomocowej dla osób niepełnosprawnych.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane na integracji osób niepełnosprawnych muszą być komplementarne w trzech płaszczyznach: integracji osobistej (uwzględniającej ograniczenia wynikające z barier osobistych występujących u osób niepełnosprawnych), integracji społecznej oraz integracji funkcjonalnej (ograniczającej bariery funkcjonalne, w różnych aspektach życia). Prowadzone będą również działania wspierające rodziny z osobami niepełnosprawnymi.

Dla zapewnienia warunków integracji w sferze osobistej szczególne znaczenie ma przezwyciężenie barier związanych m.in. z niskim poczuciem wartości, ograniczonym poczuciem sprawczości i wpływu na życie oraz poczuciem zależności od innych. Istotne znaczenie ma również zapewnienie dostępu do aktualnych informacji na temat usług i wsparcia kierowanego do osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Dla zapewnienia integracji społecznej osób niepełnosprawnych konieczne jest zapewnienie warunków umożliwiających pełnienie przez nich ról społecznych oraz funkcjonowanie w społeczności lokalnej. Integracja na tych dwóch płaszczyznach wiąże się

z koniecznością ograniczania oraz likwidacji barier w komunikowaniu, technicznych i architektonicznych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	PCPR, placówki oświatowe, NGO.	Środki własne, PFRON, środki europejskie.

Zdrowie psychiczne

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi,
- brak podmiotów niosących pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi na terenie gminy Dragacz.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przezwyciężane we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego;
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego;
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej;
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup

samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia;

- **przemoc i uzależnienia** – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1: Zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz zapewnienie dostępności do pomocy osób z zaburzeniami psychicznymi.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.
2	Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego poprzez kampanie profilaktyczne, wykłady, spotkania ze specjalistami.	Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych na temat zdrowia psychicznego.
3	Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.
4	Utworzenie na terenie Gminy mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych.	Liczba utworzonych mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane na zwiększaniu dostępności do placówek wsparcia zdrowia psychicznego będą wynikać przede wszystkim z holistycznego pojęcia „zdrowie psychiczne”, często związanego z tematyką uzależnień, czy też występowania przemocy w rodzinie. Należy pamiętać jednak, że stan zdrowia psychicznego to również wszelkiego rodzaju choroby i zaburzenia dotyczące jednostkę: depresja, zaburzenia maniako-obsesyjne, zaburzenia z pogranicza (borderline), schizofrenia, wszelkiego rodzaju nerwice np. nerwica natręctw i wiele innych. Należy uświadamiać mieszkańców, że zaburzenia psychiczne przyjmują miano jednostki chorobowej – a co za tym idzie – można je efektywnie leczyć i przeciwdziałać im nawrotom. Takie działania mają szansę zmniejszyć poczucie

osamotnienia i niezrozumienia, którego często doświadczają osoby na skraju załamania psychicznego. Pierwszym krokiem powinno być uświadomienie społeczności lokalnej jaka jest istota zaburzeń psychicznych i w którym momencie należy się zgłosić o pomoc.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Zakład Opieki Zdrowotnej, DPS, NGO, placówki oświatowe.	Środki własne, środki europejskie.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- duży odsetek mieszkańców spożywających alkohol w sposób wskazujący na picie ryzykowne lub uzależnienie,
- znaczny odsetek uczniów mających kontakt z alkoholem oraz zbyt duża dostępność do napojów alkoholowych dla osób niepełnoletnich,
- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności

psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne,

- **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej,
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia,
- **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1: Zwiększenie dostępności do terapii oraz grup samopomocowych dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zwiększenie dostępności do pomocy oraz leczenia osób uzależnionych i członków ich rodzin, a w szczególności skierowanych przez GKRPA.	Liczba osób objętych terapią uzależnień.
2	Organizowanie na terenie Gminy grup samopomocowych skierowanych do dorosłych dzieci alkoholików (DDA).	Liczba grup samopomocowych funkcjonujących na terenie Gminy.
3	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze leczenia uzależnień.
4	Monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.
5	Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.

6	Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
7	Wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.	Liczba osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie, wobec których zastosowany został program wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane zostaną na zapewnieniu warunków do podjęcia leczenia osobom doświadczającym szkód oraz uzależnionym od substancji psychoaktywnych oraz diagnozowaniu występujących na terenie Gminy problemów związanych z uzależnieniami.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	UG, Zakład Opieki Zdrowotnej, PCPR, Punkt Konsultacyjny.	Środki własne, środki europejskie, NFZ.

Cel operacyjny nr 2: Budowanie systemu profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki.
2	Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.
3	Organizowanie wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym.
4	Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczące konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.
5	Wspieranie działalności sportowo-rekreacyjnej oraz Świetlic Wiejskich na terenie Gminy.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach sportowo-rekreacyjnych oraz w zajęciach prowadzonych przez Świetlice.

6	Zwiększenie dostępności do form pomocy środowiskowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą środowiskową i socjoterapeutyczną.
7	Organizowanie działań promujących wśród dzieci i młodzieży zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.	Liczba uczestników działań promujących zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.
8	Realizacja warsztatów dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach.

Strategia realizacji celu

Kluczowym elementem działania będzie systemowe podejście do problematyki uzależnień, integracja działań instytucji i służb oraz partnerstwo z organizacjami realizującymi zadania własne Gminy – mające na celu budowanie sieci współpracujących i wzajemnie uzupełniających się w swoich działaniach instytucji pomagających dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom. Ze względu na specyfikę wieku dorastania konieczne są kompleksowe działania, związane z pomocą psychologiczną, medyczną, prawną, społeczną a nawet socjalną skierowaną do całej rodziny. Tworzony na terenie Gminy system wczesnej pomocy młodzieży używającej substancji psychoaktywnych ma stać się formą zintegrowanych działań służących jak najwcześniejszej pomocy młodemu człowiekowi i jego rodzinie, zapobieganiu oraz leczeniu uzależnień. Cele profilaktyki problemów związanych z alkoholem i innymi substancjami odnoszą się do:

- zapobiegania i zmniejszania aktualnie występujących szkód;
- zapobiegania przyszłym szkodom, które mogą się pojawić po dłuższym zażywaniu;
- zmniejszania szkód wynikających z zażywania alkoholu i innych substancji przez inne osoby z otoczenia młodych ludzi.

Nowoczesna profilaktyka powinna przebiegać równolegle w wielu środowiskach, tj.: szkoła, rodzina, społeczność lokalna, globalne środowiska kulturowo-społeczne realizujące się za pomocą globalnych przekazów kulturowych, medialnych, generacyjnych, itp.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, placówki oświatowe, GKRPA.	NGO, Zakład Opieki Zdrowotnej, UG, Świetlice Wiejskie.	Środki własne, GKRPA, NFZ.

Cel operacyjny nr 3: Wzrost poziomu wiedzy w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień oraz wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwych form pomocy w przypadku

problemu uzależnień.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności społecznych mieszkańców Gminy w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez: szkolenia, wykłady, kampanie profilaktyczne.	Liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych.
2	Podnoszenie poziomu wiedzy kadry pomocy społecznej oraz edukacji w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.	Liczba pracowników pomocy społecznej i placówek oświatowych uczestniczących w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
3	Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.
4	Utrwalanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego stylu życia.	Liczba działań podjętych w celu promowania wśród mieszkańców zdrowego stylu życia.

Strategia realizacji celu

Działania zostaną skoncentrowane na organizacji międzyinstytucjonalnej wymiany doświadczeń, promowaniu dobrych praktyk oraz podejmowaniu wspólnych działań na rzecz budowania wiedzy dotyczącej możliwości zapobiegania wystąpieniu zjawiska uzależnienia, a także na zwiększeniu świadomości mieszkańców na temat konsekwencji nadużywania alkoholu oraz możliwych form pomocy w przypadku występowania tego problemu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, placówki oświatowe, GKRPA.	UG, PARPA, KBPN, PP, NGO.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy lokalnych problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- duży udział dzieci w ogólnej liczbie osób doświadczających przemocy wobec, których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”,
- duża skala występowania przemocy w rodzinie.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu. Powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie.
- **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie.
- **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskują wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia.
- **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie

w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1: Zwiększenie wrażliwości oraz skali reakcji społecznej i instytucjonalnej na obserwowane przejawy przemocy w rodzinie, a także wzrost świadomości rodziców na temat negatywnych konsekwencji stosowania kar fizycznych wobec dzieci.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleniach.
2	Organizacja spotkań informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleniach.
3	Zintensyfikowanie działań edukacyjnych dotyczących przemocy/agresji skierowanych do dzieci i młodzieży – realizacja warsztatów psychoedukacyjnych.	Liczba uczestników warsztatów psychoedukacyjnych w szkole.
4	Organizowanie lokalnych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Liczba zorganizowanych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.
5	Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy współpracy międzyinstytucjonalnej.
6	Realizowanie programów rekomendowanych skoncentrowanych na zjawisku przemocy rówieśniczej w placówkach oświatowych.	Liczba uczestników programów rekomendowanych w szkołach.
7	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.
8	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Liczba zrealizowanych działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.

Strategia realizacji celu

Z uwagi na wielowymiarowość zjawiska, ważnym elementem przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest systemowe podejście do zagadnienia i interdyscyplinarna współpraca specjalistów i instytucji. Interdyscyplinarny charakter działań pozwala angażować różne instytucje w celu udzielania skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą,

a także w zakresie propagowania wiedzy czym jest przemoc i jak reagować w sytuacji, gdy doświadcza się przemocy lub jest się jej świadkiem. W zakresie przeciwdziałania nasileniu zjawiska oraz jego skutków, wskazane jest prowadzenie działań, mających na celu podnoszenie społecznej świadomości w zakresie reagowania na przemoc w rodzinie, zapobieganie dalszemu krzywdzeniu osób dotkniętych przemocą oraz podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców w celu zapobiegania stosowania kar fizycznych wobec dzieci. Działania informacyjne i edukacyjne kierowane powinny być zarówno do mieszkańców społeczności lokalnej, jak również do instytucji i osób, które z racji wykonywanych obowiązków mogą przyczynić się do ujawniania i skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Przyczyni się to do zwiększenia świadomości w zakresie właściwego i wczesnego reagowania na zagrożenie przemocą w rodzinie. Działania edukacyjne mają także na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat stosowania przemocy wobec dzieci, natomiast warsztaty psychoedukacyjne na zmniejszenie problemu przemocy rówieśniczej w szkołach.

Realizowane interdyscyplinarne działania będą skutkowały inicjowaniem lub rozszerzeniem współpracy w celu wypracowania propozycji nowych, wspólnych rozwiązań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz w zakresie pracy z rodzinami dotkniętymi przemocą.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, PP.	Środki własne, budżet państwa.

Cel operacyjny nr 2: Poprawa dostępu do usług i poszerzenie oferty wsparcia skierowanej do osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych.	Zmniejszenie liczby ofiar przemocy określone na podstawie diagnozy problemów społecznych.
2	Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w lokalnych mediach, Internecie oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Ilość podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy.
3	Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty” w stosunku do liczby przestępstw związanych z przemocą w rodzinie.

4	Organizacja szkoleń dla pracowników ochrony zdrowia oraz placówek oświatowych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń. Liczba zorganizowanych szkoleń.
5	Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.
6	Udzielanie pomocy i wsparcia w ramach funkcjonującego Punktu Konsultacyjnego.	Liczba dyżurów funkcjonującego Punktu Konsultacyjnego ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Liczba udzielonych konsultacji.
7	Pomoc w formie grupowych form wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.	Liczba osób dotkniętych przemocą objętych grupową formą wsparcia.
8	Stosowanie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	Liczba osób zakwalifikowanych do udziału w programach profilaktycznych i edukacyjno-korekcyjnych.

Strategia realizacji celu

Realizacja zadań skupiona zostanie na zapewnieniu pomocy członkom rodzin dotkniętych przemocą, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Dostęp do usług będzie realizowany poprzez udzielania adekwatnej pomocy przez instytucje i organizacje zapewniające bezpieczne funkcjonowanie osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Istotne znaczenie ma szybkość podjętych działań, w tym możliwość udzielenia pomocy przez instytucje zobowiązane do pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, przez podjęcie działań mających na celu przerwanie przemocy w rodzinie, zapewnienie całodobowego schronienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz zaangażowanie różnych instytucji zobowiązanych do podejmowania działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez realizację procedury „Niebieskie Karty”. W tym celu ważne są również szkolenia dla pracowników oświaty oraz ochrony zdrowia w zakresie realizacji procedury „Niebieskie Karty”, gdyż procedurę tą instytucje te wszczynają zdecydowanie najrzadziej.

Ponadto w celu osiągnięcia zmiany w funkcjonowaniu rodziny, w taki sposób, by jej członkowie mogli żyć w środowisku wolnym od przemocy, realizowana będzie praca socjalna. Podejmowane w tym zakresie działania mają na celu wsparcie osoby dotkniętej przemocą w rodzinie poprzez wzmacnianie posiadanych zasobów, motywowanie do korzystania z pomocy specjalistów dostępnych na terenie miasta i towarzyszenie osobie w rozwiązywaniu trudnej sytuacji pojawiających się podczas pracy nad problemem.

W stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowane będą działania

zmierzające do zmiany zachowania, uwzględniające dobro członków rodziny oraz uświadomienie konieczności refleksji i pracy nad stosowanymi zachowaniami oraz wspieranie osoby w działaniach prowadzących do zamierzonej zmiany, w tym motywowania do uczestnictwa w grupie korekcyjno-edukacyjnej lub kontynuowanie uczestnictwa.

W tym celu prowadzone będą oddziaływania korekcyjno-edukacyjne, służące zmianie zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie. Niezbędne wobec osób stosujących przemoc są również działania o charakterze bezpośrednim, mające na celu egzekwowanie działań w obszarze prawa rodzinnego i karnego wobec osób stosujących przemoc.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG, Zespół Interdyscyplinarne.	NGO, GKRPA, PP.	Środki własne, budżet państwa.

Aktywność i integracja społeczna seniorów

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych,
- stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności,
- wzrastające zapotrzebowanie na tworzenie miejsc opieki całodobowej dla osób starszych.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współdziałaniu z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia,

w szczególności w zakresie dostępnych usług.

- **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej.
- **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1: Wspieranie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe).	Liczba uczestników zajęć edukacyjnych.
2	Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych dla seniorów.	Liczba uczestników zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych.
3	Wspieranie i rozwój miejsc przyjaznych seniorom, w których prowadzone będą różnorodne aktywności (np. Klub Seniora, UTW).	Liczba dostępnych miejsc, w których prowadzone są różnorodne aktywności wspierające seniorów.
4	Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur.	Ilość udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów.
5	Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób starszych.
6	Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej poprzez organizowane zajęć edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży dotyczących starzenia się i starości.	Liczba osób biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych.

Strategia realizacji celu

Realizacja celu odbywać się będzie w ramach pięciu głównych obszarów: wspieranie aktywności edukacyjnej, promowanie aktywnego i zdrowego trybu życia, aktywności ruchowej, budowanie aktywności społecznej promującej integrację międzypokoleniową oraz rozwijanie wolontariatu i partycypacji społecznej seniorów. Tworzenie płaszczyzn współpracy osób starszych z młodzieżą w szkołach i poza nią będzie kompensacją braku rodzin wielopokoleniowych, wzbogaci życie osób starszych oraz przygotowuje młodzież do lepszego funkcjonowania na rynku pracy w związku z nabyciem kompetencji

potrzebnych do współpracy z osobami starszymi. Realizowane działania budować także będą aktywność społeczną osób starszych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, UTW.	Środki własne, budżet państwa.

Cel operacyjny nr 2: Zapewnienie warunków możliwie pełnego i adekwatnego wsparcia dla osób starszych umożliwiającego funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celów
1	Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej osobom w wieku poprodukcyjnym.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i niematerialną.
2	Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
3	Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.	Liczba podjętych w formie wolontariatu działań nakierowanych na potrzeby seniorów.
4	Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych.
5	Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów dla seniorów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/ przeprowadzonych warsztatów.

Strategia realizacji celu

Działania na rzecz osób starszych, których stan zdrowia oraz sytuacja rodzinna nie determinuje konieczności umieszczenia w placówce całodobowej opieki, będą nakierowane na to aby system wsparcia osób starszych umożliwiał tym osobom możliwość jak najdłuższego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, DPS, Zakład Opieki Zdrowotnej.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie

Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie

planowania strategicznego, tj.:

- wysoki poziom wskaźnika bezrobocia wśród osób do 30 roku życia,
- wysoki poziom wskaźnika osób bezrobotnych wśród beneficjentów pomocy społecznej.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach;
- **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb;
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
- **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1: Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych, a także zwiększanie szans na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia mieszkańców.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Organizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększające szansę na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.	Liczba zorganizowanych szkoleń oraz osób biorących w nich udział.
2	Pozyskiwanie i przekazywanie bezrobotnym ofert pracy.	Procent osób, które podjęły zatrudnienie w wyniku wydanego skierowania do pracy do liczby zgłoszonych wolnych miejsc.
3	Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 umożliwiającej szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.	Liczba miejsc dostępnych w klubach dziecięcych.
4	Organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.
5	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań informacyjnych.
6	Prowadzenie poradnictwa zawodowego wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz uczniów.	Liczba osób objętych poradnictwem zawodowym.
7	Realizacja warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach.

Strategia realizacji celu

Planowane do realizacji zadania kierowane są do najliczniejszej grupy osób bezrobotnych. Są to osoby niepotrafiące samodzielnie poradzić sobie z problemami utrudniającymi podjęcie pracy. Planuje się realizację zadań dotyczących poprawy funkcjonowania społecznego tych osób jak i podniesienia ich możliwości dla funkcjonowania zawodowego. Działania o charakterze aktywizacji społecznej skoncentrowane zostaną na podniesieniu kompetencji osobistych w tym: w odniesieniu do pełnionych ról społecznych w rodzinie i pozostałych środowiskach funkcjonowania. Działania o charakterze aktywizacji zawodowej skoncentrowane zostaną na wspieraniu motywacji do poszukiwania pracy oraz podnoszeniu kompetencji w zakresie poruszania się po rynku pracy oraz kompetencji zawodowych. Ważne jest również doradztwo zawodowe osób młodych, które niedługo wkroczą na rynek pracy. Zakłada się również podejmowanie działań o charakterze promocyjnym, służących wspieraniu społecznej odpowiedzialności biznesu oraz rozwój wsparcia rodziców w powrocie na rynek pracy po urodzeniu dziecka oraz wsparcie

w utrzymaniu pracy, w szczególności rodziców samotnie wychowujących dzieci. Konieczny jest dalszy rozwój form opieki nad dzieckiem do lat trzech oraz rozwój form opieki nad uczniami w dni wolne od nauki realizowane m.in. przez placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
PUP, GOPS.	UG, NGO, placówki oświatowe.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy lokalnych problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji;
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczony bezradności.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych;
- **niepełnosprawność** – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem;
- **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych

działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych;

- **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1: Zapewnienie możliwości społecznego włączenia osób z problemem ubóstwa poprzez podniesienie ich kompetencji aktywnością wspieraną.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.
2	Zapewnienie pomocy osobom bezdomnym na podstawie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.	Liczba osób objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności.
3	Wdrożenie programów wyrównywania szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba osób objętych programem wyrównywania szans edukacyjnych.
4	Organizacja i dofinansowywanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób z problem ubóstwa.	Liczba zorganizowanych szkoleń i osób biorących w nich udział.
5	Rozpowszechnianie wśród mieszkańców informacji dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu ubóstwa.	Liczba podjętych działań informacyjnych.

Strategia realizacji celu

Dla osiągnięcia celu, działania zostaną skoncentrowane na umożliwieniu wyjścia z trudnej sytuacji finansowej osobom i rodzinom za pomocą aktywności wspieranej. Wspieranie polegać będzie na inicjowaniu, ukierunkowaniu i podtrzymaniu aktywności osób i rodzin dotkniętych oraz zagrożonych problemem ubóstwa, za pomocą zadań realizowanych przez pracowników socjalnych, w tym pracy socjalnej oraz wsparcia pozamaterialnego. Szczególnie istotną rolę pełnią w tym obszarze pracownicy socjalni. Podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych beneficjentów pomocy społecznej odbywać się będzie z wykorzystaniem obecnie dostępnych usług w tym prac społecznie użytecznych i robót publicznych, usług asystenta rodziny, asystenta osoby niepełnosprawnej, wolontariusza, itp.

Poszukiwanie skutecznych rozwiązań o charakterze aktywizacji wspieranej warunkowane jest przede wszystkim holistycznym charakterem problemu ubóstwa – które

jest zjawiskiem społecznym stanowiącym układ podlegający zasadom niedającym się wywnioskować z prawidłowości rządzących jego składnikami. W rzeczywistości często przyczyna problemu ubóstwa jest jednocześnie jego skutkiem (utrata pracy skutkuje brakiem środków finansowych prowadzących do deprywacji potrzeb, obniżenia poczucia własnej wartości i sprawczości, a w efekcie do długotrwałego pozostawania bez pracy). Dlatego też efektywna aktywność wspierana nie może dotyczyć wyłącznie jednego aspektu funkcjonowania osoby. Ponieważ działania w zakresie aktywności wspieranej mają na celu podniesienie kompetencji osób i rodzin w obszarach społecznym i zawodowym, przez bezpośredni, ukierunkowany wpływ na pełnione role, dla celów niniejszej strategii proponowany katalog usług zbudowany jest z usług dostępnych w ramach innych dziedzin planowania strategicznego.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	NGO, PUP, UG, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

Cel operacyjny nr 2: Zapewnienie dostępu do skutecznej pomocy w formie wsparcia o charakterze materialnym ograniczającej zasięg i głębokość ubóstwa przy uwzględnieniu współdziałania beneficjentów pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.
2	Zwiększenie skali pomocy w zakresie dożywiania – zwiększenie wymiaru udzielanej pomocy w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.
3	Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.
4	Pomoc osobom i rodzinom dotkniętych problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	Liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych.

Strategia realizacji celu

Działania zostaną skoncentrowane na organizacji dostępu do skutecznej pomocy

o charakterze materialnym, w formie świadczeń wynikających z obowiązujących przepisów prawa oraz na zapewnieniu skali i zakresu pomocy umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych osób i rodzin, dotkniętych i zagrożonych problemem ubóstwa. Dla uzyskania skuteczności udzielanego wsparcia materialnego, konieczne jest wypełnianie założeń ustawowych w zakresie udzielania pomocy finansowej, w szczególności dążenie do udzielania pomocy w wysokości stanowiącej uzupełnienie różnicy pomiędzy dochodem gospodarstwa domowego a kryterium ustawowym. Natomiast w celu zapobiegania ubóstwu skrajnemu, niezbędne jest utrzymanie rozszerzonej grupy docelowej objętej pomocą w formie dożywiania. Istotnym elementem w realizacji tego celu jest pełne wykorzystanie cechy szczególnej świadczeń pomocy społecznej, którą jest powiązanie ich otrzymywania z obowiązkiem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji rodzinnej. Na realizację zadań: pomoc w formie zasiłków okresowych i w formie dożywiania, część środków pozyskiwana jest z budżetu państwa.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	NGO, UG.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

Problem przestępczości

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niski poziom wykrywalności popełnionych przestępstw na terenie gminy Dragacz.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przestępczość” są:

- **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzić może do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/konkretne instytucje;
- **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie;

- **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności;
- **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1: Zwiększenie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz miejscu zamieszkania.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych.	Ilość mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego.
2	Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.	Liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje.
3	Zwiększenie liczby patroli Policji.	Wzrost wskaźnika wykrywalności przestępstw.
4	Rozwój monitoringu wizyjnego na terenie Gminy.	Obszar Gminy objęty monitoringiem wizyjnym.

Strategia realizacji celu

Realizacja celu odbywać się będzie w ramach dwóch głównych obszarów: wspierania aktywności lokalnej i zwiększenia czujności organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne. Wspieranie aktywności lokalnej wychodzi z założenia, że wspólnota wyznająca podobne wartości i wewnętrznie spójna generuje mniej przestępców, niż wspólnota anonimowa. Zintegrowana społeczność lokalna podnosi poczucie odpowiedzialności za inne osoby poszczególnych jednostek oraz poniekąd zmusza do liczenia się z konsekwencjami ponoszonymi za swoje czyny (potencjalny sprawca zdaje sobie sprawę, że z łatwością może być zidentyfikowany). Jest to szczególnie istotne w przypadku kierowania pojazdami w stanie nietrzeźwości. Zwiększona odpowiedzialność całej społeczności lokalnej, zmniejszy ilość osób, które będą się podejmować takich zachowań, z uwagi na mogące wystąpić z tego powodu sankcje społeczne. Zwiększanie czujności organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne dotyczy również udostępniania mieszkańcom informacji gdzie mogą zgłosić się w poczuciu zagrożenia. Zwiększanie czujności wiąże się również

z otwartością na problemy społeczne i aktywną integracją organów bezpieczeństwa w życie społeczności lokalnej – tak, by być postrzeganym jako osoba godna zaufania. Ważne również wydaje się podnoszenie kompetencji służb (szkolenia, warsztaty).

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UG, PP.	GOPS.	Środki własne, budżet państwa/europejski.

Rewitalizacja społeczna

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niski poziom przedsiębiorczości, wysoki poziom bezrobocia oraz uzależnień na terenie Gminy.

Korelacje

W ramach rewitalizacji społecznej, co istotne w kontekście rozwiązywania problemów społecznych, planuje się prowadzenie szerokiego zakresu działań mających na celu włączanie społeczne i zawodowe osób, rodzin i środowisk znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej przy uwzględnieniu wszystkich dziedzin planowania strategicznego.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1: Aktywizacja społeczna osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gminy.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy.
2	Wsparcie dla organizacji pozarządowych.	Liczba organizacji pozarządowych objętych wsparciem.
3	Organizacja warsztatów aktywizujących dla seniorów	Liczba osób starszych biorących udział w warsztatach.
4	Wspomaganie miejsc pracy w już istniejących zakładach pracy	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem.
5	Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy	Liczba osób, które wzięły udział w zajęciach.

Strategia realizacji celu

Ponieważ jednym z głównych problemów zidentyfikowanych na terenie Gminy w sferze społecznej jest proces starzejącego się społeczeństwa, wśród działań mających zostać zrealizowane założono przede wszystkim aktywizowanie, wspieranie oraz integrację osób starszych ze środowiskiem lokalnym.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UG, GOPS.	NGO, PUP.	Środki własne, budżet państwa/europejski.

Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Dragacz została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Dragacz dążąc do niekonfliktowego rozwiązania problemów wspólnoty, poprzez:

- właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców; dostrzegająca potencjał tkwiący w lokalizacji, historii i mieszkańcach;
- wspierająca lokalne inicjatywy, w szczególności: społeczne, kulturalne i edukacyjne.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji, w brzmieniu:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dragacz jest – *uświadomienie aktualnej sytuacji społecznej oraz wytyczenie kierunków zmian do budowania Gminy wspierającej i właściwie wykorzystującej aktywność oraz potencjał społeczności lokalnej, z uwzględnieniem istotnych uwarunkowań lokalnych.*

Zakładane rezultaty realizacji strategii

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dragacz przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności gminy Dragacz jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- opracowanie i wdrożenie programów rewitalizacji w tym społecznej szczególnie zaniedbanych rejonów Gminy z udziałem samych mieszkańców i podmiotów ich reprezentujących;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

System wdrażania strategii

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dragacz mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

- Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest GOPS.
- Głównym partnerem w jej realizacji jest gmina Dragacz.
- Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

Monitoring

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Powiatowej Komendy Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS i GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Na podstawie analizy realizowanej Strategii i sprawozdań, kierownik GOPS sporządzi co roku zbiorcze sprawozdanie, które będzie przedkładane Radzie Gminy w ramach sprawozdań z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ewaluacja

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników

realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

Zakres ewaluacji

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

Cele badawcze ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powinny opierać się na:

- Ocenie procesu realizacji działań i osiągniętych efektów Strategii.
- Ocenie wdrażania i zarządzania Strategią, w tym współpracy interdyscyplinarnej.
- Opracowanie rekomendacji do stworzenia kontynuacji Strategii.

W ramach ewaluacji należy przyjąć zasadę triangulację technik badawczych poprzez zróżnicowane metody pomiaru, tj.:

- analizę dokumentów,
- badanie poprzez zogniskowany wywiad grupowy realizatorów Strategii.

Przyjęte kryteria ewaluacji Strategii to:

a) **Kryterium skuteczności** (plan a wykonanie) – rozumiane jako stopień realizacji zaplanowanych celów i efektów Strategii. Ocena pod kątem kryterium skuteczności skupi się głównie na ocenie wdrożenia działań w stosunku do założonego planu i osiągnięcia wskaźników rezultatów.

b) **Kryterium efektywności** – ocena sprawności wdrażania i prawidłowości zarządzania Strategią, w tym pod kątem zgodności z harmonogramem, ewentualnych trudności w jego realizacji, przepływu informacji między realizatorami.

c) **Kryterium użyteczności** – ocena dopasowania założeń Strategii do potrzeb jego odbiorców i realizatorów.

d) **Kryterium trafności** – rozumiane jako stopień, w jakim zaplanowane cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom.

Na podstawie analizy realizowanej Strategii i sprawozdań, kierownik GOPS sporządzi co roku zbiorcze sprawozdanie, które będzie przedkładane Radzie Gminy w ramach sprawozdań rocznych z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ocena ryzyka

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

Ramy finansowe Strategii

Ramy finansowe określone zostały odrębnie dla czterech obszarów wskazanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Ujęto w nich poziom wydatków w 2017, 2018 i 2019 roku dla poszczególnych adresatów działań. Wykazano środki finansowe pochodzące z rozdziałów klasyfikacji budżetowej – 852 (pomoc społeczna), 853 (pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej) i 854 (edukacyjna opieka wychowawcza) w odniesieniu do pomocy materialnej dla uczniów i wydatków na organizację wycieczek letniego dla dzieci i młodzieży). Z działu 851 (ochrona zdrowia) uwzględniono koszty zadań realizowanych w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii. Uwzględniono środki pozabudżetowe pochodzące z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Wysokość środków finansowych wskazano tożsamo jak w ocenie zasobów pomocy społecznej za rok 2017, 2018 i 2019. W wydatkach na poszczególne

obszary pominięto koszty ośrodka pomocy społecznej. Przyjmuje się, że pułap wydatków na adresatów czterech obszarów zadaniowych w okresie realizacji Strategii pozostanie co najmniej utrzymany. Dla szczególnie istotnych działań uznanych za kluczowe w realizacji celów Strategicznych niniejszego dokumentu przedstawiono symulację wydatków w latach 2017 - 2030. Finansowanie działań przewidzianych do realizacji w okresie obowiązywania Strategii zależeć będzie w dużym stopniu od możliwości pozyskiwania środków ze źródeł zewnętrznych. Dofinansowanie takie z reguły odbywa się w trybach konkursowych nie dających gwarancji otrzymania wnioskowanej wysokości środków, pewności uruchomienia procedury konkursowej w latach kolejnych oraz niesie ryzyko zmiennych warunków i kryteriów uczestnictwa. Wpływ na koszty realizacji wybranych działań i ich pożądaną skalę mieć będą także inne regulacje ustawowe z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej np. zapotrzebowanie na opiekę nad dzieckiem w wieku 0-3 jest bezpośrednio zależne od możliwości uzyskania płatnego urlopu przez jednego z rodziców dziecka.

O ile finansowanie pomocy materialnej dla rodzin na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych w całości finansowane jest z budżetu Państwa i obejmuje także wzrost wartości świadczeń i liczby uprawnionych, to inne świadczenia pieniężne finansowane są z udziałem dochodów własnych Gminy. Ponadto cały szereg wydatków i kosztów będzie ściśle uzależniony od niezależnych od Strategii uregulowań dotyczących: kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń, ich gwarantowanej ustawowo wysokości, zapowiadanych zmian w polityce podatkowej mających wpływ na poziom dochodów i liczbę osób uprawnionych do określonych form pomocy i wsparcia.

Obok kosztów zadań, które w klasyfikacji budżetowej są ściśle wyodrębnione zidentyfikowane istnieją także te, których tak łatwo wyodrębnić nie można, szczególnie gdy chodzi o koszt specjalistycznych usług i działań na rzecz wybranego typu adresata. W materiałach planistycznych i sprawozdawczych są one bardzo często ujmowane łącznie z innymi kosztami (np. poradnictwo specjalistyczne dla rodzin w koszcie działań poradni psychologiczno-pedagogicznych czy działania interwencyjne na rzecz rodzin z dziećmi w ramach interwencji kryzysowej).

Istnieje również zakres usług społecznych oferowany odpłatnie przez podmioty o charakterze gospodarczym i podmioty III sektora w ramach odpłatnej działalności pożytku publicznego. Ich zakres i dostępność regulowane są głównie poprzez poziom zamożności korzystających i możliwości wspierania tych usług systemem ulg i dotacji. Instrumenty

realizacji bezpośredniej pomocy materialnej, niezależnie od podstawy prawnej ujęte zostały jedynie w obszarze I i IV ponieważ przynależność adresata do obszaru II i III nie uzasadnia wprost podstawy do uzyskiwania przez niego pomocy materialnej, może natomiast z niej korzystać jeżeli równoległe spełnia kryteria jako członek rodziny, bezrobotny, niepełnosprawny czy bezdomny.

Zawarte w dokumencie Strategii wartości finansowe mają jedynie charakter szacunkowy i będą musiały być w trakcie jej realizacji potwierdzane zapisami w uchwałach budżetowych na kolejne lata i wieloletnich prognozach finansowych.

Wydatki zaplanowane na kolejne lata realizacji Strategii w poszczególnych jej obszarach przedstawione są na tle kosztów zrealizowanych zadań w latach 2017-2019. Dane te są zamieszczone w poniższych tabelach.

OBSZAR I: Polityka wobec rodziny

Tabela 25. Wydatki zrealizowane oraz zaplanowane na kolejne lata dla realizacji Obszaru I

Faktycznie poniesione wydatki w:	Kwota
2017 r.	8 428 182
2018 r.	8 084 582
2019 r.	9 659 078
Przewidywane wydatki na rozwój działań i nowe działania w Obszarze I:	
2021 r.	10 257 056
2022 r.	10 386 578
2023 r.	10 768 157
2024 r.	10 650 561
2025 r.	11 230 078
2026 r.	11 259 356
2027 r.	11 681 028
2028 r.	11 632 084
2029 r.	11 845 250
2030 r.	11 961 652

OBSZAR II: Polityka wobec osób starszych i niepełnosprawnych

Tabela 26. Wydatki zrealizowane oraz zaplanowane na kolejne lata dla realizacji Obszaru II

Faktycznie poniesione wydatki w:	Kwota
2017 r.	176 584
2018 r.	256 491
2019 r.	365 361
Przewidywane wydatki na rozwój działań i nowe działania w Obszarze II:	

2021 r.	420 657
2022 r.	452 263
2023 r.	497 026
2024 r.	524 035
2025 r.	515 795
2026 r.	564 238
2027 r.	580 195
2028 r.	596 025
2029 r.	575 158
2030 r.	586 189

OBSZAR III: Polityka wobec osób bezrobotnych

Tabela 27. Wydatki zrealizowane oraz zaplanowane na kolejne lata dla realizacji Obszaru III

Faktycznie poniesione wydatki w:	Kwota
2017 r.	39 305
2018 r.	35 048
2019 r.	31 720
Przewidywane wydatki na rozwój działań i nowe działania w Obszarze III:	
2021 r.	42 632
2022 r.	35 258
2023 r.	38 420
2024 r.	37 285
2025 r.	41 036
2026 r.	42 560
2027 r.	42 635
2028 r.	41 035
2029 r.	40 701
2030 r.	43 302

OBSZAR IV: Polityka wobec zagrożeń

Tabela 28. Wydatki zrealizowane oraz zaplanowane na kolejne lata dla realizacji Obszaru IV

Faktycznie poniesione wydatki w:	Kwota
2017 r.	0
2018 r.	0
2019 r.	0
Przewidywane wydatki na rozwój działań i nowe działania w Obszarze IV:	
2021 r.	120 560
2022 r.	121 502
2023 r.	135 285
2024 r.	141 202
2025 r.	110 250
2026 r.	95 028

2027 r.	132 015
2028 r.	140 685
2029 r.	123 834
2030 r.	135 014

OBSZAR V: Polityka wobec służb socjalnych w gminie Dragacz

Tabela 29. Wydatki zrealizowane oraz zaplanowane na kolejne lata dla realizacji Obszaru V

Faktycznie poniesione wydatki w:	Kwota
2017 r.	385 533
2018 r.	427 360
2019 r.	454 861
Przewidywane wydatki na rozwój działań i nowe działania w Obszarze V:	
2021 r.	472 065
2022 r.	490 265
2023 r.	512 023
2024 r.	502 830
2025 r.	522 150
2026 r.	531 560
2027 r.	548 320
2028 r.	549 360
2029 r.	559 095
2030 r.	562 125

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dragacz jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami

i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Dragacz i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy, w tym relacji Gmina – Obywatel,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,

- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców gminy Dragacz, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

Spis tabel i wykresów

Tabele

Tabela 1. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Dragacz – stan na 31.12.2019 r.....	13
Tabela 2. Ruch naturalny ludności - stan na 31.12.2019 r.	13
Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Dragacz w 2018 r.....	15
Tabela 4. Dochody i wydatki budżetu gminy Dragacz według rodzajów w 2018 r.	17
Tabela 5. Struktura dochodów budżetu gminy Dragacz według działów w latach 2016-2018 (w %).....	17
Tabela 6. Struktura wydatków budżetu gminy Dragacz według działów w latach 2016-2018 (w %).....	18
Tabela 7. Wykaz placówek oświatowych znajdujących się na terenie gminy Dragacz.....	22

Tabela 8. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2019 r.	27
Tabela 9. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.....	28
Tabela 10. Liczba osób korzystających z świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.....	28
Tabela 11. Liczba rodzin korzystających z świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.....	28
Tabela 12. Poszczególne typy rodzin objęte pomocą społeczną w 2019 r.....	29
Tabela 13. Główne powody przyznawania pomocy rodzinom z gminy Dragacz.....	29
Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka.....	36
Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	36
Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia	36
Tabela 17. Zestawienie usług świadczonych przez pracowników punktu konsultacyjnego....	41
Tabela 18. Liczba osób z którymi członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy oraz podjęli czynności.....	41
Tabela 19. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	42
Tabela 20. Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.....	48
Tabela 21. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	48
Tabela 22. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019	51
Tabela 23. Odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej mieszkańców gminy Dragacz na przestrzeni lat 2017-2019	51
Tabela 24. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019.....	53
Tabela 25. Wydatki zrealizowane oraz zaplanowane na kolejne lata dla realizacji Obszaru I	95
Tabela 26. Wydatki zrealizowane oraz zaplanowane na kolejne lata dla realizacji Obszaru II	95
Tabela 27. Wydatki zrealizowane oraz zaplanowane na kolejne lata dla realizacji Obszaru III	96
Tabela 28. Wydatki zrealizowane oraz zaplanowane na kolejne lata dla realizacji Obszaru IV	96
Tabela 29. Wydatki zrealizowane oraz zaplanowane na kolejne lata dla realizacji Obszaru V	97

Wykresy

Wykres 1. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych - ogółem.....	19
Wykres 2. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z podziałem na płeć	20
Wykres 3. Podział osób bezrobotnych ze względu na wiek	20
Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych długotrwale w latach 2017-2019	21
Wykres 5. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia w latach 2017-2019	21
Wykres 6. Wskaźnik deprivacji w latach 2017-2019	27

Wykres 7. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017 – 2019	35
Wykres 8. Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi przyznane na przestrzeni lat 2017-2019 – liczba osób	37
Wykres 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019	39
Wykres 10. Wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Dragacz w 2019 r.	45
Wykres 11. Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2017-2019	47
Wykres 12. Liczba osób objętych pomocą grup roboczych w latach 2017-2019	47
Wykres 13. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	47
Wykres 14. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2016-2018	50
Wykres 15. Liczba kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w latach 2017–2019	50
Wykres 16. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019	52
Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019	52
Wykres 18. Świadczenie niepieniężne (posiłek) przyznane dla dzieci w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” oraz „Posiłek w szkole i w domu” (liczba osób)	54
Wykres 19. Wykrywalność przestępstw na terenie gminy Dragacz w 2019 r.	54

Tel: 12 39 50 665

Fax: 12 39 50 664

biuro@oficyna-profilaktyczna.pl

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 16b ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dragacz na lata 2021-2030 wyznacza cele strategiczne i działania, których osiągnięcie w znaczący sposób może przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi podstawę do realizacji działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, mających prowadzić do integracji społecznej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu polityki społecznej.

Przewodniczący Rady

Ludwik Borolewski